

Rapport

**Ålesundregionen interkommunale
miljøselskap IKS**

15. februar 2018

Forord

Ålesund kontrollutvalg vedtok en prosjektplan 12. april 2016, om å gjennomføre en selskapskontroll av Ålesundregionen interkommunale miljøselskap IKS. En selskapskontroll er innholdsmessig delt i to komponenter – eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon.

Det blir levert to rapporter. Denne rapporten omhandler forvaltningsrevisjonen. Eierskapskontrollen ble avlagt 16. november 2017, og ble behandlet i Ålesund kontrollutvalg den 15. februar 2018.

Rapporten er sendt på høring til Ålesundregionen interkommunale miljøselskap IKS, Sykkylven Energi AS og deltakerkommunene i tråd med praksis den 21. november 2017.

Styret i ÅRIM IKS tok rapporten til orientering, og gav følgende tilbakemelding på utkastet:

Rapporten gir eit godt bilde av status for sjølvkost i eigarkommunane til ÅRIM. Han viser at det har skjedd ei betring i kommunane når det gjeld sjølvkostfond, han viser også at det er stor variasjon i påslaga på prisen ÅRIM tek for renovasjon og kva kommunane legg på for administrasjon.

Rapporten rår til at kostnadene for energigjenvinning av avfall blir overført til ÅRIM for dei kommunane som ikkje allereie har gjort dette, og at desse kostnadene blir vidarefakturert ÅRIM i påvente av at avtalane med Taffjord Kraftvarme går ut.

Han konkluderer dessutan med at bruk av utjammingsfond er lovleg, men at slik bruk kan vere uheldig og gi eit uoversiktleg system.

Ålesund kommune gav følgende tilbakemelding:

Ålesund kommune ønsker å gi noen tilbakemeldinger på utkastet til rapporten som er utarbeidet. Kapitlene som omhandler de andre kommunene er ikke lest og blir ikke kommentert.

Det som er omtalt om selvkostprinsipper og praktiseringen av disse, virker å samsvare med den forståelsen Ålesund kommune har. Betragtningene som er gjort i rapporten oppfattes som konsistente.

Rapporten påpeker at det ikke finnes hjemmel for å konstatere at to selvkostfond er ulovlig (her; både i ÅRIM og kommunen). ÅRIM benevner kommunen sitt fond som utjevningsfond. Det er en praktisk grei tilnæringsform at dette fortsetter. Drøftingen bør gå på hvor stort dette utjevningsfondet kan være.

I forhold til å overlate utfakturering og innkreving til ÅRIM, bør rapporten omtale eventuelle problemstillinger rundt kommunens mulighet for legalpant i eiendom når gebyret ikke blir betalt av abonnenten.

Rapporten omtaler etterdriftsforpliktelser på gamle og løpende deponi. Dette har en økonomisk side og som også vil påvirke størrelsen på selvkostfondet i kommunen. Vi er inneforstått med at det må komme en snarlig avklaring rundt etterdriftsforpliktelsene.

Når det gjelder prisdifferensiering på avfallsgebyret, samt tiltransportering av forbrenningsavtalen til ÅRIM, vil disse problemstillingene bli gjennomgått og drøftet i kommunen.

Kommunerevisjonen er enig i at legalpant bør drøftes i en vurdering av overføring til ÅRIM.

Stranda kommune gav følgende tilbakemelding:

Utkastet er gjennomgått og ein har så langt ikkje funne opplysningar som gjev grunnlag for kommentar. Vurderingane revisjonen har gjort vil vere med i grunnlaget for fastsetting/vurdering av neste års gebyr.

Sykkylven Energi AS gav følgende tilbakemelding:

Sykkylven Energi har gått igjennom rapport frå desember 2017 frå kommunerevisjonen og har følgjande uttale/kommentar:

- 1. I Sykkylven så har ein hatt ein differanse i gebyr for innsamling kvar veke og kvar 2. veke som har gjenspegla dei kostnadane ein har hatt inklusiv kostnader til Årim. Fram til 1. september 2015 så hadde ein egne kostnader med drift av miljøstasjon. Over tid har imidlertid Årim sine kostnader blitt endra slik at differansen mellom innsamling kvar veke og kvar 2. veke har blitt gradvis mindre. Gebyra for innsamling kvar 2. veke har ikkje endra seg i takt med Årim sine prisar. Ein har oppfatta det slik at det frå Årim si side har vore eit ønske om at ordninga med innsamling kvar 2. veke skal fasast ut. For 2018 så har ein justert gebyra slik at desse harmoniserer med prisane frå Årim.*
- 2. Påslag for faste kostnader på 272 kr per avtale inneholder avskrivinger på egne investeringer og leie (avskrivning og rente) på investeringer hos Sykkylven Kommune. Påslag justert for disse to postene er på 142 kr per avtale. De 142 kr per avtale skal dekke fakturering og etterdrift av deponi på Haugseth. De 142 kr per avtale er mer sammenlignbare med Årim sine 100 kr.*
- 3. Når det gjelder avsetnad til sjølvkostfond i 2016, så er dette en sammenligning mellom årets gebyr og årets kostnader. Her vil avvik mellom budsjettforutsetninger og reelle størrelser slå inn. Vi fikk i 2016 flere hyttekunder enn vi hadde regnet med på budsjettidspunktet (lovendring som tilsa at flere områder kunne pålegges renovasjon, og Årim tok en gjennomgang av dette vinteren 2016), dette økte inntektene våre. Videre reduserte Årim sin pris på sine renovasjonstjenester/utbetalte deler av sitt fond til oss. Disse tre postene forklarer mye av overskuddet i 2016, og er således en form for «atterslep» i den modellen vi har mellom Årim og eierkommunene.*

Vi har fokus på å trappe ned fondet innen renovasjon. I 2017 ble gebyr for husholdningsrenovasjon ytterligere redusert med mellom 8 og 10 %. (-12 % fra 2015-2016)

Hytte og fritidsabonnement ble redusert med 21%. Dette med bakgrunn i det positive overskuddet i 2016.

Sykkylven Energi meiner det er unaturlig at Årim skal ha sjølvkostfond i tillegg til SE som har sjølvkostrekneskapen og krev inn avfallsgebyra.

I forhold til merknad 2 om påslag, så er den innarbeidet i rapporten. Kommunerevisjonen er enig i at ÅRIMs prisendringer gjennom året nok forklarer deler av overskuddet.

Sula kommune gav følgende tilbakemelding:

Vi har ikkje merknadar til innhaldet i rapporten som sådan men vil nytte høvet til å kommentere følgjande (knytt til sjølve framstillinga i rapporten):

- Det går ikkje fram før i siste tabell at Sula kommune har overdratt avtale om energigjenvinning til ÅRIM. Dette kunne med hell gått fram i tekstsamandraget om kommunen.*
- Det er også nemnt i samandraget at Sula kommune har hatt utgifter i samband med pålegg. Dette kunne sikkert og med hell gått fram i tekstsamandraget om kommunen.*

Ut over dette har vi ikkje innspel pt.

Disse merknadene er innarbeid i rapporten.

Stordal kommune gav følgende tilbakemelding:

Stordal kommune har gått gjennom tilsendte rapportutkast om forvaltningsrevisjon av Årim IKS.

I vår sjølvkostberegning for 2016 var ei inntekt som skriv seg frå vidarefakturering av utførte tenester for Årim blitt utegløymd. Dette er kommentert i rapportutkastet, og vi ønskjer å gi uttrykk for at dette er korrigert på sjølvkostberekninga for 2017.

I rapporten er også forbrenningskostnader vurdert, og det er gitt ei anbefaling om korleis kommunen bør handtere dette i påvente av at alle avtalar vert transportert til Årim. Stordal kommune er i ein samanslåingsprosess med Norddal, og rapportutkast med anbefalinger vert vurdert i samband med ny gebyrstruktur i nye Fjord kommune.

Utover dette har ikkje Stordal kommune merknader til utførte rapportutkast.

Haram kommune gav tilbakemelding om at de noe høye faste kostnadene har sammenheng at de inntil nylig har drevet eget avfallsdeponi ved Nøsa. Dette er kort nevnt i rapporten, og der går det også fram at disse faste kostnadene vil gå noe ned framover. Videre gav de også følgende tilbakemelding:

Differensieringen av gebyrene ihht. adgang og intensjon i regelverket har vært en ønsket og uforandret politisk prioritering i Haram i minst 10 år, noe som har ligget fast og da heller ikke vært egen sak de siste to årene som rapporten fokuserer på. Denne bevisste satsingen i differensiering er vel det som gir de rare negative tallene i tabellen for fordeling av forbrenningskostnader og indirekte kostnader også.

Giske kommune, Sykkylven kommune, Sandøy kommune, Skodje kommune og Ørskog kommune har gitt tilbakemelding om at de ikke hadde noen merknader til rapporten. Vi har oppfattet det slik at Vestnes kommune og Norddal kommune heller ikke har hatt noen merknader til rapporten.

Ålesund, februar 2018

Svein Ove Otterlei
oppdragsansvarlig revisor

Sammendrag

Selvkostfond

Prosjektet hadde en problemstilling som var formulert slik:

Er håndteringen av selvkostfondene i tråd med regelverket?

Herunder skulle vi se om det er lagt renter på selvkostfondene, undersøke i hvilken grad fondene er stabile i et 3 til 5 års perspektiv, og gi en vurdering av praktiseringen med to selvkostfond.

Selvkostregnskapet til ÅRIM er innrettet slik at inntekter og kostnader ved renovasjon i alle kommunene inngår i et regnskapsområde. Det skilles ikke mellom inntekter og kostnader som oppstår i den enkelte kommune. En annen måte å uttrykke det på, er at det ikke føres separate selvkostregnskap for hver kommune. Resultatet fra det felles regnskapsområdet blir fordelt etter den enkelte kommunes andel av den samlede basiskosten. Med basiskost menes antall abonnenter multiplisert med en basispris. Basispris er pris uten forbrenning, henteavstand og andre tilleggstjenester. Antall abonnenter er antallet per type abonnement.

Kommunene Sandøy og Skodje har ikke et eget selvkostregnskap. Alle inntekter og utgifter i sammenheng med renovasjon i disse to kommunene inngår i selvkostregnskapet som er felles for alle deltakerkommunene i ÅRIM.

De andre kommunene har egne selvkostregnskap i tillegg til ÅRIMs selvkostregnskap. Da ÅRIM ikke avregner den enkelte kommunes andel av selvkostresultatet, oppstår det to selvkostfond.

Det er hovedsakelig to kostnadskomponenter som angir forskjellene i den enkelte kommunes tilknytningsform til ÅRIM. Den ene er håndteringen av administrasjon, fakturering og innkreving, mens den andre er forbrenningsavtalen med Tafjord Kraftvarme AS.

Om det førstnevnte blir håndtert i selvkostregnskapet til ÅRIM, så ble det i 2016 beregnet et påslag på 100 kr per standardabonnement. Hvis kommunen ikke har en egen avtale med Tafjord Kraftvarme AS som belastes i kommunens eget selvkostregnskap, så beregnet ÅRIM et påslag på 430 kr per standardabonnement i 2016. Skodje kommune har en egen forbrenningsavtale, men det er valgt en modell med direkte viderefakturerer til ÅRIM. Forskjellen i dette tilfellet er at forbrenningskostnaden ikke blir fordelt kun på kommunens egen abonnenter, men inngår i en fordeling med de andre kommunene som har forbrenning i regi av ÅRIM.

I rapporten har vi analysert disse to kostnadskomponentene nærmere.

Når det gjelder de faste kostnadene så viser vår gjennomgang en viss variasjon.

Alle deltakerkommunene er nå i ulike faser i forhold til å flytte forbrenningsavtalen over til ÅRIM. Skodje har egen avtale, men det er løst slik at kommunen viderefakturerer direkte til ÅRIM slik at de inngår og blir fordelt i ÅRIMs selvkostregnskap på samme måte som i Sandøy.

Vi vil anbefale at de andre kommunene i påvente av at avtalene blir tiltransportert til ÅRIM, velger den modellen som er valgt i Skodje. Det vil sikre at en i mindre grad vil få utilsiktede konsekvenser av den prisingen som gjøres av kommunen. Alle abonnentene i alle deltakerkommunene vil da også få en mer påregnelig forbrenningskostnad. Om en kommune likevel ønsker å videreføre dagens modell, er det vårt råd at det i saken om fastsetting av gebyrene blir dokumentert og drøftet at prisdifferensieringen er bevisst og ikke ulovlig.

Etterdriftsforpliktelser

I rapporten har vi også reist etterdriftsforpliktelsene som et tema. Slike forpliktelser gjelder for flere kommuner i forhold til eldre avsluttede deponi. Vår anbefaling er at det bli gjort en gjennomgang i forhold til å kartlegge de økonomiske forpliktelser ved eldre deponi i alle deltakerkommunene. Videre at dette koordineres med ÅRIM med sikte på å få til en løsning på hvordan slike forpliktelser bør håndteres fremover.

Om renter

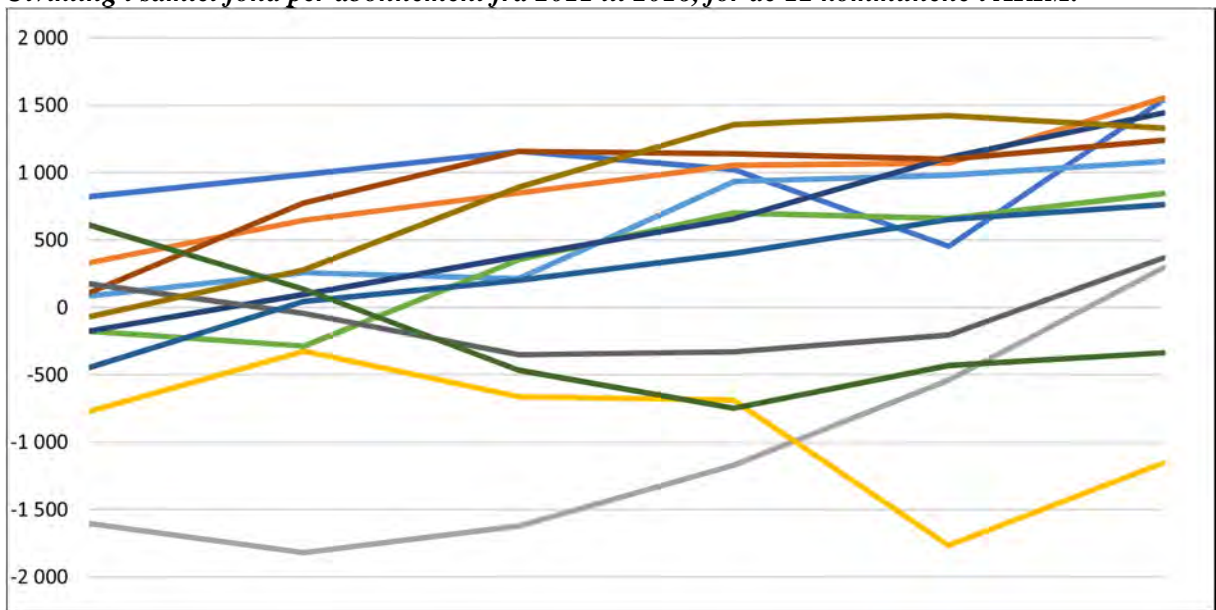
Det legges korrekte renter på selvkost. Alle deltakerkommunene benytter Momentum, og det er nok med på å sikre en rett håndtering av slike tekniske aspekter.

Om stabilitet

I rapporten er det for hver kommune gitt en detaljert framstilling av utviklingen i selvkostfondene de siste fem årene. Det er gitt en framstilling av både kommunens eget fond og ÅRIM sitt utjevningsfond. I tillegg er det framstilt en oversikt over selvkostfondet inkludert ÅRIMs utjevningsfond per abonnent.

Her i sammendraget skal vi gjøre en samlet framstilling i et diagram over utviklingen fra 2011 og fram til 2016 i samlet fond per abonnement.

Utvikling i samlet fond per abonnement fra 2011 til 2016, for de 12 kommunene i ÅRIM.

En linje i diagrammet viser utviklingen for en av kommunene. Det er 12 kommuner, som gir 12 linjer.

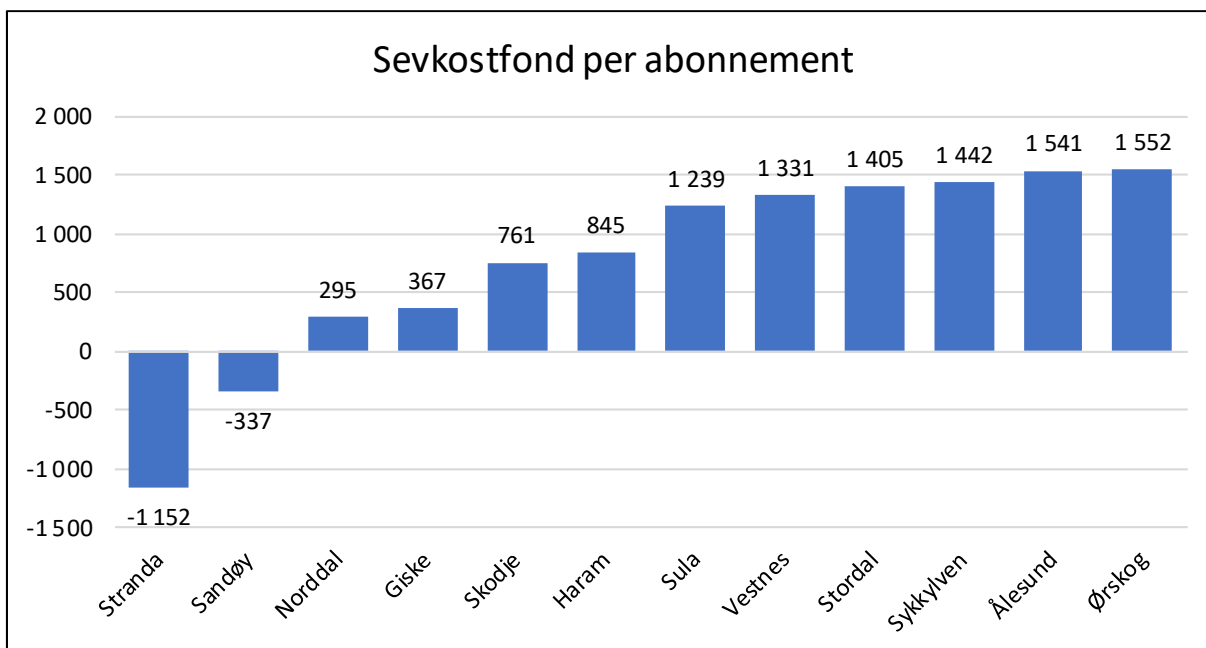
Diagrammet viser et generelt bilde med en jevn økning i fondene, og at det for de fleste kommunene er en viss stabilitet i fondet. Når det gjelder den jevne økningen, så har vi grunn til å tro at den vil stoppe opp og at fondene heretter vil ligge noe mer stabilt. Vi viser til kapittelet for den enkelte kommune.

Gjennomgangen av de ulike selvkostregnskapene har avdekket en rekke feil og korrigeringer. Opp igjennom har det vært en del periodiseringsfeil av de fire fakturaene fra ÅRIM samt avregningen. Det er også observert periodiserings- og fordelingsfeil i sammenheng med Tafjord Kraftvarme AS. Det er også registret feil i forhold til håndteringen av utgifter for tjenester utført for ÅRIM og inntekter som mottas fra ÅRIM.

Formålet med selvkostfond er å jevne ut de årlige kostnadene, slik at en kan ha et stabilt gebyrnivå. Fond både i ÅRIM og kommunene innebærer at kostnadene jevnes ut i to ledd.

Vi har gjort en relativt detaljert gjennomgang av selvkostregnskapet for renovasjon for alle deltakerkommunene, som også strakk seg tilbake i tid. Vår vurdering etter dette, er at det er lite trolig at det er to fond som sådan som gir opphav til ustabile fond. I den grad fondene har vært ustabile, så har det vært knyttet til ulike typer feil i selvkostregnskapet som senere ble etterkalkulert, og store periodiseringsfeil. I tillegg er det observert noen utfordringer i forhold til den regnskapsmessige håndteringen av oppgaveendringer mellom kommunene og ÅRIM. Dette kombinert med en noe skjematisk gebyrfastsettelse som følge av at renovasjonsgebyret fastsettes sammen med mange andre gebyr, og gjerne sammen med budsjettet som nok tar en del administrativt og politisk fokus i seg selv.

Selvkostfondet inkludert ÅRIMs utjevningsfond per abonnent for 2016 er gjengitt i diagrammet nedenfor. Halvparten av kommunene ligger i området ca. 1 250 kr til 1 550 kr per abonnement, som nok er i det øvre området av nødvendig buffer.

Om doble fond

Rapporten gir en oversikt over retningslinjene, som har en drøftelse av hvor selvkostfondet bør ligge. De angir at det naturlige utgangspunktet, er at den som har inntektene også har fondet, med andre ord at den som utfakturerer og innkrever er den som har fondet.

Når en kommune har vesentlige indirekte kostnader og eventuelt direkte kostnader i tillegg til kostnaden til utførende selskap, så angir retningslinjene at fondet bør ligge hos kommunen, og at utførende selskap i så fall avregner kostnadene slik at de ikke har eget fond.

Disse retningslinjene diskuterer plasseringen av fondet i en bør-form. Vi er ikke kjent med at det finnes rettskilder som utfyller dem. Etter vår vurdering finnes det derfor ikke noen klar hjemmel for å konstatere at to selvkostfond er ulovlig. Det forekommer at det opereres med to selvkostfond, bl.a. er det en praksis med to selvkostfond i Molderegionen. Vi har også drøftet dette spørsmålet med andre revisorer.

Vår vurdering er likevel at to selvkostfond er en lite heldig praksis, som kan gi opphav til et noe uoversiktlig system. Det at utførende selskap også har et selvkostfond, kan gi grunn for spekulasjoner i forhold til at det blir gjort likviditetsmessige vurderinger ved fastsetting av pris.

Før en eventuelt fastsetter at praksisen med to selvkostfond skal opphøre, bør bystyret eller kommunestyret gjøre en egen konkret vurdering av om en bør overføre utfaktureringen og innkreving til ÅRIM. Når det gjelder forbrenningsavtalen viser vi til drøftelsen ovenfor, om at dette bør viderefaktureres direkte til ÅRIM.

Om kommunestyret velger å ikke overføre utfaktureringen, så bør de ta stilling til praksisen med to selvkostfond, og vår anbefaling er at ÅRIM i dette tilfellet avregner mot kommunen.

Effektivitet

Prosjektet hadde en problemstilling som var formulert slik:

Gjennomfører selskapet systematiske undersøkelser for å sikre effektiv drift?

ÅRIM er med i en benchmarking som Avfall Norge gjennomfører annethvert år. I rapporten gir vi en overordnet framstilling av denne undersøkelsen.

Dette systemet for måling av effektivitet er nok blant de bedre systemene for måling av effektivitet i kommunal sektor per i dag. I forhold til ÅRIM så viser denne benchmarkingen at ÅRIM er det nest mest effektive selskap av de 21 renovasjonsselskapene som var med i denne målingen i 2015. Andre viktige forhold som en kan lese ut av undersøkelsen er en god score i forhold til arbeidsmiljø og en lav score i forhold til miljøstandard.

Når det gjelder kundetilfredsheten er den om lag som i landet ellers.

Ved etableringen av ÅRIM var hensynet til kostnadseffektivitet et sentralt moment. Videre er det innenfor selvkostområdene en stor risiko for at ineffektivitet litt for enkelt lar seg innarbeide i gebyrgrunnlaget. Nå skal det likevel legges til at vår erfaring er, at det er en viss oppmerksomhet rundt nivået på gebyrene både blant de politiske folkevalgte og innbyggerne.

Når det gjelder effektivitet blir en i kommunal sektor ofte målt på utgifter per bruker, som en mer eller mindre løselig supplerer med indikatorer over tjenestestandarder. I slike undersøkelser er det gjerne en tendens til at de med lave ambisjoner i form av en lav tjenestestandard kommer godt ut når undersøkelsen skal oppsummere på en enkelt måte.

Opplegget til Avfall Norge søker å håndtere disse problemene på en helhetlig måte.

Kommunerevisjonen er positiv til dette opplegget, og at ÅRIM har valgt å være med. Etter vårt syn bør selskapet fortsatt være med, og indikatoren over effektivitet bør ha sentral plass i rapporteringen til representantskapet med gode utfyllende kommentar til hva som ligger i den. Dette vil være med å gi tillit til ÅRIM, og offentlig forvaltning i Ålesundsregionen generelt.

Uansett hvilke tekniske målinger og ekstern rapportering en måtte ha, så vil en nok innenfor renovasjon alltid bli målt på gebyret. I tiden framover vil det nok bli en utfordring å kommunisere miljøambisjonene en måtte ha, og økningen i gebyrnivået som følger av dem. Det er viktig å unytte det potensial som ligger der, uavhengig av miljøambisjonene, og som nevnt ovenfor bør kommunene etter vårt syn gjøre en ny runde i forhold til samordningen mellom ÅRIM og den enkelte kommune.

Status i oppgavefordelingen mellom kommunene og ÅRIM per i dag er slik:

Kommune	Har overført oppgåvene med fakturering til ÅRIM	Har overført alt ansvar for næringsavfall til ÅRIM	Har overført avtalene om energigjenvinning til ÅRIM	Har overført all innsamling av kommunalt næringsavfall til ÅRIM	ÅRIM følger opp avvik på slamlegg	ÅRIM bistår med opprydding av marin forsøpling
Ålesund	Nei	Nei	Nei	Nei, tatt ut i 2016	Nei	Nei
Ørskog	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja
Norddal	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja
Stranda	Nei	Nei	Ja, med verknad frå 2019	Ja	Ja	Ja
Stordal	Nei	Ja	Ja, med verknad frå 2022	Ja	Ja	Ja
Sykkylven	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja
Skodje	Ja	Ja	Ja, med verknad frå 2021	Ja	Ja	Ja
Sula	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Giske	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Haram	Nei	Ja	Ja, med verknad frå 2021	Ja	Ja	Ja
Vestnes	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Sandøy	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Innhold

1.	Innledning.....	1
2.	Om regelverket.....	3
3.	Om selvkost.....	7
3.1	Ålesund kommune.....	12
3.2	Ørskog kommune.....	17
3.3	Norddal kommune.....	20
3.4	Stranda kommune.....	23
3.5	Stordal kommune.....	27
3.6	Haram kommune.....	30
3.7	Sykkylven kommune.....	34
3.8	Giske kommune.....	37
3.9	Sula kommune.....	40
3.10	Vestnes kommune.....	43
3.11	Skodje kommune.....	47
3.12	Sandøy kommune.....	50
4.	Om effektivitet.....	53
5.	Vurderinger.....	59

1. Innledning

Kommunerevisjonen har gjennomført en selskapskontroll av Ålesundregionen interkommunale miljøsekskap IKS (ÅRIM) i tråd med en prosjektplan vedtatt av Ålesund kontrollutvalg.

En selskapskontroll blir innholdsmessig delt i to komponenter – eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon.

Eierskapskontroll er den obligatoriske delen og innebærer vurderinger av eierskapsutøvelsen og forhold som vedrører rapportering og informasjonsflyt fra et eierperspektiv. Det er en kontroll rettet mot spørsmålet om Ålesund kommunes eierinteresser i ÅRIM blir ivaretatt på en god måte. Denne dreier seg primært om å kontrollere at den som utøver eierinteressene, utøver myndigheten på den måten som er fastsatt lov om interkommunale selskaper og i tråd med kommunens vedtak og forutsetninger, samt eventuelt andre lover, regler og føringer.

Forvaltningsrevisjon er den frivillige delen av en selskapskontroll. Den omfatter systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Vi har framstillet en figur som gir en kort skisse på selskapskontroll:

En selskapskontroll kan altså omfatte en forvaltningsrevisjon, og det ble vedtatt det skal gjennomføres ved selskapskontrollen av ÅRIM.

Eierskapskontrollen har følgende to hovedproblemstillinger:

- Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
 - Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?
 - Er rutinene gode nok, og blir de fulgt?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Forvaltningsrevisjonen har følgende problemstillinger:

- Er håndteringen av selvkostfondene i tråd med regelverket? Herunder:
 - Praktiseringen av flere selvkostfond
 - Renter på selvkostfond
 - Stabilitet (tre til fem års regelen)
- Gjennomfører selskapet systematiske undersøkelser for å sikre effektiv drift?

Det er den enkelte medlemskommune selv som har ansvaret for fastsettelsen av gebyrene for avfall og slam. Disse blir fastsatt av kommunestyret innen utgangen av året før.

Utøvelsen av eierskapet vil bli sammenholdt mot KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt eide selskaper og foretak.

Gjennomføring og rapportering av forvaltningsrevisjon skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området, og det skal etableres revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de normer som vi skal gjøre vurderinger opp mot. Den informasjon som vi samler inn, skal altså bli vurdert opp mot revisjonskriterier, som igjen skal utledes fra autorative kilder i tråd krav stilt i gjeldende revisjonsstandard. Disse kildene er lov og regelverk, samt allment aksepterte prinsipp. I tillegg er vedtekter, styringsdokument, vedtak og retningslinjer gode kilder. En særlig viktig kilde er *H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester*.

Denne gjennomgangen er i all hovedsak basert på skriftlige kilder.

Eierskapskontrollen er framstilt i en egen rapport.

2. Om regelverket

Det er den enkelte kommune selv som har ansvaret for fastsettelsen av gebyrene for avfall og slam. Disse blir fastsatt av kommunestyret innen utgangen av året før.

Det går fram av retningslinjene, *H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester*, i punkt 7.1 at:

Selvkostregnskapet (etterkalkylen) vil avsluttes med et overskudd eller underskudd.

Videre at:

Selvkostkalkylen er påvirket av både betalbare inntekter og kostnader og av kalkulatoriske inntekter og kostnader (både på anleggsmidler og fond). Det skal være sammenheng mellom over-/underskudd og regulering mot selvkostfond i selvkostkalkylene og i kommuneregnskapet, unntatt for håndtering av situasjoner med fremførbart underskudd, ...

I forhold til overskudd og underskudd står det videre at:

Et positivt resultat (overskudd) skal avsettes til bundet driftsfond (selvkostfond). Et negativt resultat (underskudd) skal motregnes selvkostfondet i den utstrekning det er midler på fondet.

Et negativt selvkostresultat (underskudd) kan bare fremføres mot fremtidige overskudd dersom gebyrområdet gjennom lov eller kommunestyrevedtak skal ha full kostnadsdekning.

Når det gjelder renovasjon, så skal denne tjenesten ha full kostnadsdekning gjennom lov.

Det går fram av retningslinjene i punkt 8.1 at:

Med hensyn til hvor selvkostfondet skal ligge, vil det som utgangspunkt være naturlig at den enheten som har gebyrinntektene, også har fondet.

I forhold til en delt modell, står det videre følgende:

Når en kommune kjøper selvkostområdets selvkosttjeneste av et selskap, men har vesentlige indirekte og eventuelt direkte kostnader også i egen regi, bør selvkostfondet håndteres i kommunens kalkyle og regnskap. Utførende selskap avregner i så fall kostnadene på kommunen/kommunene, og har ikke eget selvkostfond.

I forhold til en modell der alt er satt bort, står det videre følgende:

Når kommuner har satt bort hele gebyrtjenesten til et selskap, både direkte og indirekte tjenester, vil det være selskapet som har selvkostfond. Kommunene vil i disse tilfellene ikke ha selvkostfond, men bør gi opplysninger om etterkalkylen i noter til regnskapet.

Etter dette gjøres det en slik oppsummering:

Retningslinjene legger altså til grunn at selskapene – dersom eierkommunene ønsker det – kan ha selvkostfondet, så sant selskapet overholder kravet til dokumentasjon av selvkost og praktiserer selvkostprinsippet innenfor de rammer som retningslinjene gir. Uavhengig av hvor selvkostfondet er lagt, vil det imidlertid alltid være kommunen som til syvende og sist har ansvaret for at selvkost og gebyrnivået er korrekt.

Retningslinjene angir i punkt 7.1 at:

På avsatte midler til selvkostfond legges det til kalkulatoriske renter som skal reflektere alternativavkastningen brukerne går glipp av ved at midlene er bundet i selvkostfond. Kalkylerenten settes lik 5-årig swaprente, med et tillegg på ½ prosentpoeng

Og:

Ved framføring av underskudd i selvkostregnskapet kan tilsvarende prinsipp legges til grunn, dersom kommunen er pålagt det gjennom lov og forskrift, ...

Kalkylerenten publiseres bl.a. på Kommunalbankens nettsider, og for årene 2016, 2015 og 2014 var den 1,684 %, 1,94 % og 2,68 %.

I retningslinjene under punkt 7.1 går det også fram at:

Selvkostfondets funksjon er å håndtere svingninger i inntekter og kostnader mv. slik at gebyrene kan holdes mer stabile.

Når det gjelder praktiseringen av selvkostprinsippet, er det omtalt i retningslinjene under punkt 7.2 hvor det innledningsvis står følgende:

Normalt vil oppstillingen av selvkostregnskapet vise at gebyrinntektene avviker noe fra beregnet selvkost (etterkalkylen). For sikre at selvkostprinsippet ivaretas over tid er det nødvendig å se gebyrinntekter og etterkalkylen over flere år i sammenheng, slik at det føres kontroll med at gebyrene samlet sett samsvarer med selvkost. Som regel vil det være rimelig å legge til grunn som en praktisk tilnærming at inntektene over noen år ikke skal overstige kostnadene for årene samlet.

Og at:

Tilnærmingen legger også til rette for at man kan sikte mot en viss stabilitet i nivået på gebyrene til tross for planlagte kostnadsvariasjoner mellom regnskapsår.

I forhold til det å se selvkostfondet over flere år i sammenheng, blir det anbefalt at dette:

... praktiseres slik at et overskudd (eller underskudd) i ett år tilbakeføres til (eller dekkes inn fra) brukerne innen fem år etter at overskuddet (eller underskuddet) i selvkostkalkylen oppstod. Dette innebærer at et overskudd i år t tilbakeføres senest i år $t+5$, overskudd i år $t+1$ tilbakeføres senest i år $t+6$ og så videre. Tilsvarende dekkes et underskudd fra år t inn senest i år $t+5$ osv.

Videre står det at:

Den femårsperioden som disse retningslinjene skisserer, er basert på en avveining mellom ulike hensyn. På en side er det hensiktsmessig at selvkostprinsippet kan praktiseres med rom for en viss fleksibilitet og stabile gebyrer når det foreligger et begrunnet behov for det. På den annen side gjelder hensynet om at dagens brukere verken skal subsidiere eller bli subsidiert av fremtidige brukere, ...

I tillegg til en retningslinje for alle selvkosttjenestene, er det utarbeidet en egen veileder for avfallsgebyr, M-258 - 2014 Beregning av kommunale avfallsgebyr Utdypning av avfallsforskriftens kapittel 15. Under punkt 4 om differensierte avfallsgebyr i denne veilederen blir det innledningsvis vist til forurensningsloven § 34 annet ledd som angir at:

Kommunen bør fastsette differensierte gebyrer, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og økt gjenvinning.

Videre står det at:

I kommuner som har ordninger med et fast årlig gebyr for håndtering av husholdningsavfallet, opplever husholdningene ingen endring i sine kostnader når de reduserer sine avfallsmengder eller kildesorterer bedre. Gebyrdifferensiering vil kunne motivere til avfallsreduksjon og materialgjenvinning, og kommunene oppfordres derfor sterkt til å differensiere avfallsgebyrene.

Og at:

Siden kostnadene ved avfallshåndtering i kommunen skal dekkes fullt ut, vil differensiering innebære at lave avfallsgebyrer for enkelte avfallstjenester må oppveies av tilsvarende høye gebyrer for andre avfallstjenester. Dette kan stimulere til endret adferd, f.eks. økt oppslutning om materialgjenvinningsordninger og lavere avfallsproduksjon.

Det er hovedsakelig to forhold som kan tilsi differensiering av avfallsgebyr:

- *Det oppfordres til å differensiere avfallsgebyr for å motivere til avfallsreduksjon og gjenvinning.*
- *Det er anledning til å differensiere gebyr der dette er begrunnet i reelle kostnadsforskjeller knyttet til betjening av den enkelte abonnent eller gruppe av abonnenter (men ikke dersom det er på grunn av ulik henteavstand).*

Differensiering av avfallsgebyr innebærer at prisen på tjenestene blir avhengig av henholdsvis:

- *avfallstype (sorterte fraksjoner, restavfall)*
- *avfallsvolum (hentefrekvens, størrelse på avfallsbeholder, vekt)*
- *avfallsløsning (gjenvinningsordninger som tas i bruk).*

Gebyr kan differensieres med bakgrunn i:

- *omfang av kildesorteringsordninger (hente mange fraksjoner hos abonnentene eller hente få fraksjoner hos abonnentene og ha et utbygd nettverk av returpunkter og gjenvinningsstasjoner)*
- *tømmefrekvens (reduisert, standard, hyppig)*
- *varierende avfallsmengde (basert på beholdervolum eller reell vekt)*
- *samarbeid mellom abonnenter (deling av utstyr)*
- *hjemmekompostering eller annen disponering i husstanden*

Under punkt 4.3 i veilederen er det listet opp de områder hvor differensiering kan benyttes. Ett av disse punktene er fritidseiendommer, og det går fram der at:

Det er en lovpålagt oppgave for kommunene å samle inn avfall fra fritidseiendommer på lik linje med annet husholdningsavfall jf. forurensingsloven § 30 første ledd. Det innebærer at fritidsboliger også er gebyrpliktige.

Videre at:

Gebyret skal dekke kommunenes kostnader forbundet med håndtering av dette husholdningsavfallet og således ikke gjenspeile den faktiske bruk den enkelte hytteeier benytter seg av tilbudet. Det vil være anledning til å fastsette et redusert gebyr, dersom det er forbundet med lavere årlige kostnader å samle inn avfall fra disse hyttene.

Men at:

Det er ikke anledning til å fastsette lavere avfallsgebyr for hytteeiere som har fast bosted i kommunen, enn for hytteeiere som har fast bosted i andre kommuner. Det vil normalt være utelukket å fastsette et høyere gebyr for fritidseiendommer, for på den måten å la hytteeierne i kommunen subsidiere avfallsgebyret til de med permanent bosted i kommunen.

3. Om selvkost

ÅRIM fastsetter prisene til kommunene i budsjett og økonomiplanen. For 2016 gikk det innledningsvis fram under husholdningsrenovasjon at:

ÅRIM gir eigarkommunane like prisar for likt arbeid, på oppgåvene selskapet utfører innanfor renovasjon og slam. Kommunane legg sine kostnader oppå ÅRIM sine. Samla gir dette pris ut til abonnenten. Fastsetjing av gebyret for hushaldsrenovasjon, herunder reglane om full kostnadsdekking (sjølvkost), er regulert i § 34 i forureiningsloven. Det er kommunestyret sjølv som gjer vedtak om renovasjonsgebyret, jf. § 15-3 i avfallsforskriften.

Vår drøftelse av tjenestetilbudet vil i all hovedsak ta utgangspunkt i det som ÅRIM refererer til som standardabonnement, og som er det mest vanlige. Dette abonnementet inneholder: En 140 l restavfallsdunk med henting hver uke. En 140 l eller 240 l papirdunk samt sekker for plastemballasje med henting hver fjerde uke. En rett til å levere 6 m³ (eller 600 kg) med grovavfall til sortering og inntil 1000 kg farlig avfall på miljøstasjonene til ÅRIM.

Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon så blir avfallet levert til ÅRIMs hyttepunkter som er tilknyttet hytteområder eller trafikknutepunkt. Det gir en rett til levering av inntil 2 m³ eller 200 kg grovavfall til sortering og inntil 400 kg farlig avfall på miljøstasjonene til ÅRIM.

Levering til en bemannet miljøstasjonen blir håndtert med et miljøstasjonskort som følger med de ulike abonnementene.

ÅRIM tilbyr også ulike typer husholdningsabonnement, som større abonnement, redusert abonnement, samarbeidsabonnement, kompostabonnement, samt tilleggstjenester som ekstrasekk for restavfall, ekstrahenting og ekstra henteavstand.

I budsjett- og økonomiplanen står det også følgende:

ÅRIM handterer avtale om energigjenvinning av innsamla restavfall for fire av eigarkommunane, dette gjeld Giske, Sandøy, Sykkylven og Vestnes. Dei øvrige kommunane har eigen avtale om energigjenvinning. Dersom kommunane seier opp sine avtalar, er det ÅRIM sitt ansvar å inngå nye avtalar.

Sula kommune har inngått ein avtale med ÅRIM, jf. § 6 e) i renovasjonsforskrifta, om henting ved husvegg for abonnentar som har 140 l restavfallsdunk. Dunkane blir ikkje sett attende til husvegg i denne avtalen.

ÅRIM utfører fakturering og innfordring av renovasjonsgebyr, for dei kommunane som ber om det.

Når det gjelder sammensetningen av renovasjonsgebyret anga budsjett- og økonomiplanen at ÅRIMs pris til kommunen inkluderer i hovedsak:

- *Innsamling og gjenvinning av restavfall, papir og plastemballasje*
- *Returpunkt for glas- og metallemballasje. Innsamling, gjenvinning og reinhald.*
- *Kostnader til miljøstasjonane.*
- *Administrasjon, kundekontakt og informasjon*

Videre når det gjelder kommunen sine kostnader så stod det:

- *Kommunane må sikre at dei får dekt inn kostnader knytt til handtering av hushaldsavfall. Døme er intern administrasjon, samt kostnader til opprydding eller avslutting av eldre deponi til hushaldsavfall*

- *Kommunane som sjølve har ansvar for avtale om energigjenvinning av innsamla restavfall, legg kostnaden på gebyret som ein del av sine egne kostnader*
- *Kommunen skal ha full kostnadsdekking på renovasjon. Overskot eller underskot i sjølvkostfond skal gå i balanse i løpet av ein periode på 3-5 år. Kommunen sitt sjølvkostfond påverkar dermed renovasjonsgebyret.*

Når det gjelder basispriser gikk det fram at alle priser er eks mva og at:

Kommunane som fakturerer abonnentane sjølve blir á konto-fakturerte kvartalsvis, basert på talet dunkar/abonnentar i budsjettet for 2016. ÅRIM vil i samband med årsavslutning av rekneskapen for 2016 justere for reelt grunnlag per kvartal.

I representantskapsmøte den 28.10.16 i sak 4 ble det vedtatt en reduksjon i prisene. Det gikk fram av saksframstillingen at:

I budsjettet for 2016 blei det lagt opp til ei auke i kostnaden for hushaldsrenovasjonen på om lag 50 kr per basisabonnent. Utviklinga etter første halvår 2016 tilseier at denne auken ikkje er nødvendig, det er foreslått ei reversering.

Når det gjeld hytte- og fritidsrenovasjon, blei prisane ikkje auka i 2016. Ein gjennomgang av kostnadene til tenestetilbodet, har vist at dagens pris er for høg i høve ÅRIM sin kostnad ved å produsere det. Det blir difor foreslått å redusere årsprisen for hytterrenovasjon med 320 kr i 2016.

Samla sett vil dette føre til ein inntektsreduksjon for ÅRIM på om lag 3,3 mill kr i 2016.

Grunnlaget for utregning av pris fra ÅRIM i 2016 til kommunene er angitt i følgende tabell:

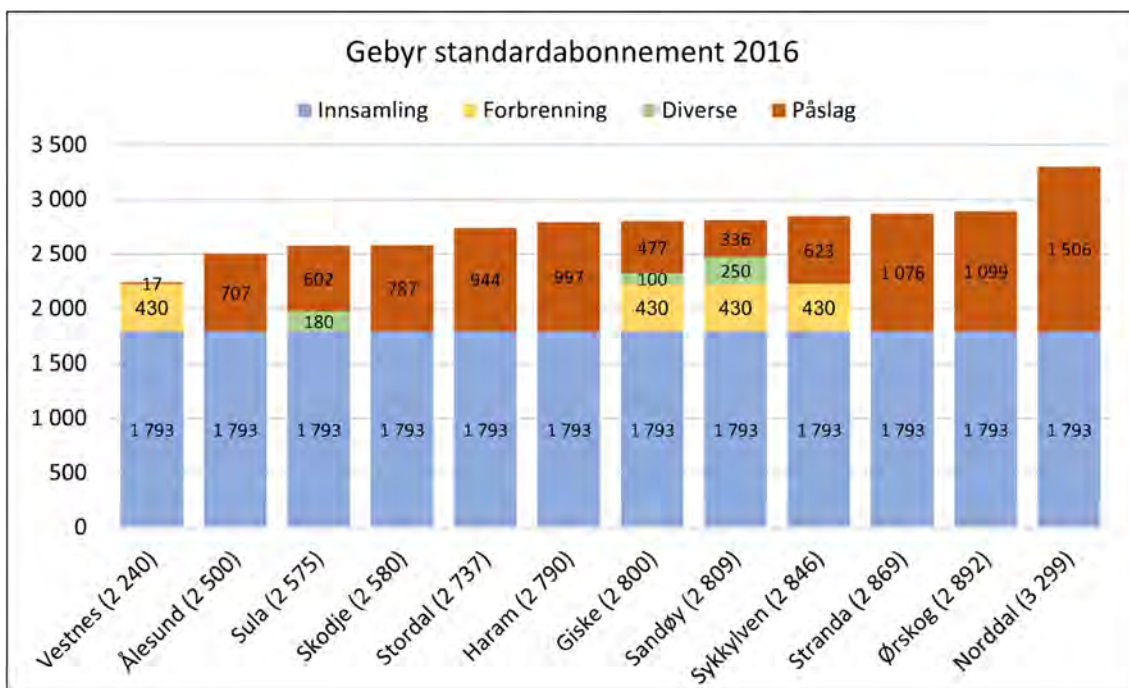
Abonnementstype	Opprinnelig budsjett 2016			Revidert budsjett 2016	Antall
	Innsamling og miljøstasjoner	Forbrenning	Fakturering og innkreving		
Restavfall 140 L	1 843	430	100	1 793	22 920
Redusert	1 543	430	100	1 493	4 538
Samarbeid	1 543	344	100	1 493	2 270
Kompost	1 643	344	100	1 593	849
Restavfall 240 L	3 286	736	100	3 236	1 863
Restavfall 360 L	5 029	1 104	100	4 879	473
Restavfall 660 L	9 415	2 025	100	9 165	396
Restavfall 770 L+	15 694	3 375	100	15 144	111
Hytte og fritid	1 070	250	100	750	4 019

Vi gjort en framstilling av gebyret for et standardabonnement på neste side.

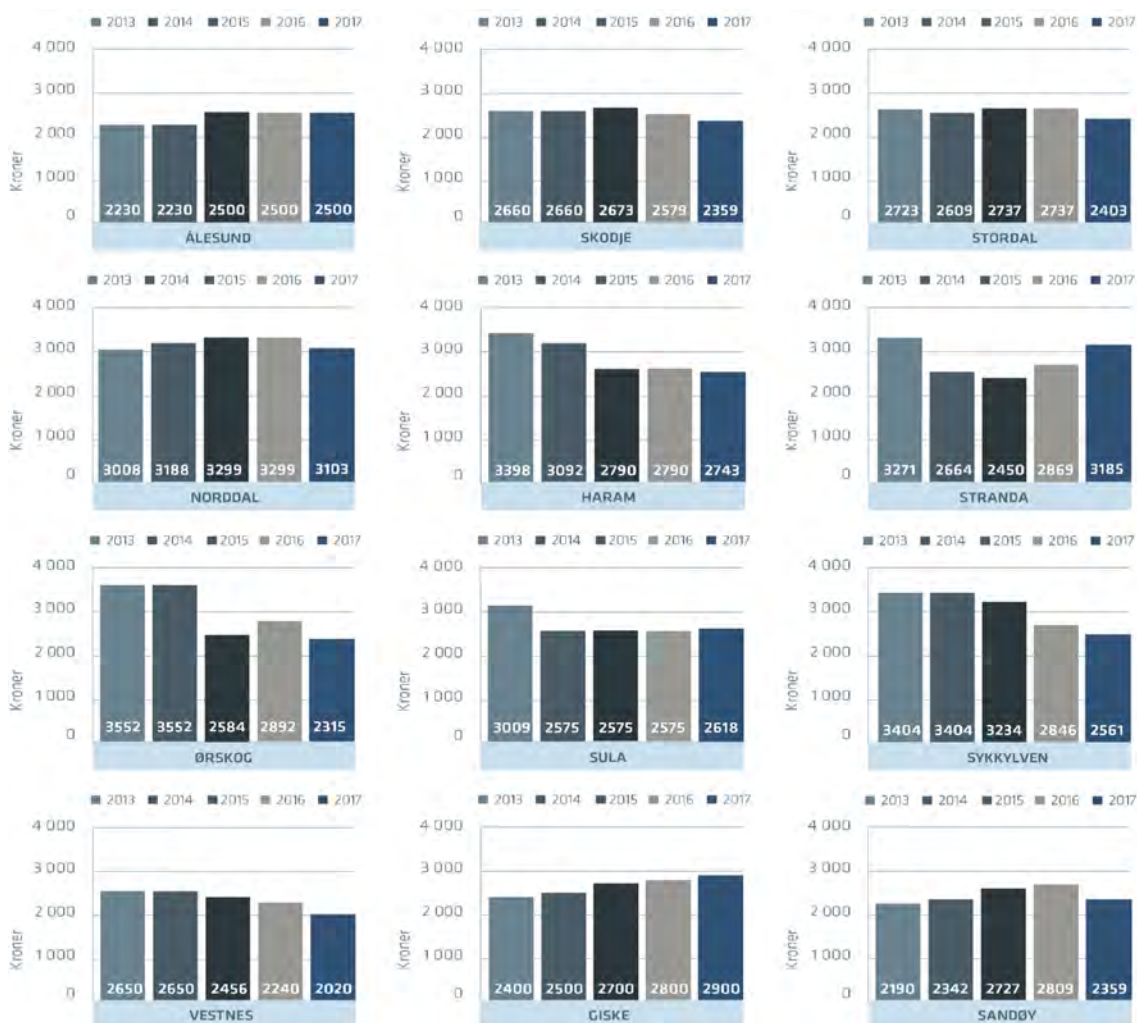
ÅRIM tok i utgangspunktet betalt 1 843 kr per standard abonnement i 2016. Dette ble i slutten av året justert ned til 1 793 kr. Dette beløpet er likt for alle kommunene og har blå farge i diagrammet.

I tillegg betaler Sula kommune 180 kr per abonnement ettersom de ønsker å ha en lengre henteavstand. Sandøy kommune betaler 250 kr per abonnement som fordeler seg med 100 kr i fakturering og 150 kr for å hente inn igjen et negativt fond. Disse diverse utgiftene er merket med grønt i diagrammet.

Kommunene Giske, Sandøy og Sykkylven håndterer forbrenningen av avfallet gjennom ÅRIM, som tar seg betalt 430 kr per abonnement i disse kommunen. Disse utgiftene til forbrenning har vi merket med gult, og for de andre kommunene vil disse utgiftene ligge i påslaget som kommunene gjør i tillegg til de utbetalingene som gjøres til ÅRIM. Påslagene er merket med rødt i diagrammet, og den samlede høyden på stolpen utgjør gebyret for den aktuelle kommunen.

I årsrapport for 2016 hadde ÅRIM satt opp følgende figur som viser utviklingen i gebyrene:

Årsregnskapet for 2016 gav et overskudd på 4 704 329 kr. Dette fordeles på kommunene etter kommunes andel av samlet basiskost. Basiskosten er antall abonnenter multiplisert med basisprisen. Skodje og Sandøy sin del av overskuddet går til selvkostfond, mens det for de andre går til et utjevningsfond. Utjevningfondet var ved utgangen av 2015 på 11 628 616 kr, som med en tilførsel på 4 403 656 kr stod med 16 032 272 kr ved utgangen av 2016. I årsrapporten for 2016 ble dette illustrert i en tabell av en slik type:

	% av basiskost	Årets resultat		Utjavningsfond		Selvkostfond		
		Utjavningsfond	Sjølvcostfond	31.12.15	31.12.16	31.12.15	Overført 2016	31.12.16
Ålesund kommune	44,07 %	2 073 490		5 382 253	7 455 743			
Ørskog kommune	2,57 %	121 102		343 054	464 156			
Norddal kommune	2,17 %	101 965		290 497	392 462			
Stranda kommune	4,65 %	218 870		621 945	840 815			
Stordal kommune	1,46 %	68 870		203 987	272 857			
Sykkylven kommune	7,08 %	332 914		908 168	1 241 081			
Skodje kommune	4,79 %		225 216			543 775	766 690	1 535 681
Sula kommune	8,07 %	379 752		1 008 353	1 388 105			
Giske kommune	7,23 %	340 032		894 270	1 234 302			
Haram kommune	9,16 %	431 047		1 143 977	1 575 024			
Vestnes kommune	7,13 %	335 613		832 113	1 167 726			
Sandøy kommune	1,61 %		75 457			224 250	-564 610	-264 903
ÅRIM	100,00 %	4 403 656	300 673	11 628 616	16 032 272	768 025	202 080	1 270 778

I tabellen nedenfor har vi framstilt utviklingen i balansepostene til ÅRIM:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
2000 Innskutt egenkapital	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
2050 Annen egenkapital	-479 288	230 328	1 388 867	3 489 173	5 139 431	6 532 612	9 871 217	12 784 140
2060 Utjevningfond renovasjon			4 152 348	17 966 753	14 356 945	11 076 606	11 628 616	16 032 273
2061 Utjevningfond slam	20 712	730 328	730 328	730 328	730 328	3 052 316	3 090 614	4 436 495
2070 Selvkostfond Sandøy renovasjon						204 770	224 250	-264 904
2071 Selvkostfond Sandøy slam						118 379	128 325	259 111
2072 Selvkostfond Skodje renovasjon							543 775	1 535 681
2073 Selvkostfond Skodje slam							156 820	509 680

Utviklingen i utjevningfondet og selvkostfondet for den enkelte kommune går fram slik:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ålesund kommune	1 863 574	8 124 154	6 491 882	4 915 489	5 382 253	7 455 743
Ørskog kommune	94 383	402 769	321 846	341 077	343 054	464 156
Norddal kommune	78 438	317 899	254 028	289 276	290 497	392 462
Stranda kommune	202 385	841 754	672 632	606 177	621 945	840 815
Stordal kommune	43 600	187 666	149 961	201 509	203 987	272 857
Sykkylven kommune	333 724	1 401 826	1 120 177	811 741	908 168	1 241 081
Skodje kommune	167 049	765 298	611 537	479 149	543 775	1 535 681
Sula kommune	339 704	1 510 109	1 206 704	914 059	1 008 353	1 388 105
Giske kommune	301 917	1 337 442	1 068 728	808 414	894 270	1 234 302
Haram kommune	383 885	1 641 256	1 311 502	975 213	1 143 977	1 575 024
Vestnes kommune	286 637	1 196 052	955 746	734 502	832 113	1 167 726
Sandøy kommune	57 053	240 527	192 202	204 770	224 250	-264 903
	4 152 348	17 966 753	14 356 945	11 281 376	12 396 642	17 303 049

Sandøy kommunes del av overskuddet blir omtalt som et selvkostfond f.o.m. 2014, og i 2016 ble det også overført et negativt fond fra kommunen på 564 610 kr. Skodje kommunes del blir omtalt som et selvkostfond f.o.m. 2015, og i 2016 ble det overført et fond på 766 690 kr.

I årsrapporten for 2016 er det satt opp et områderegnskap i note 3. Vi gjengir et utdrag nedenfor:

	Slam	Næring	Renovasjon	ÅRIM
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter				
Driftsinntekter	16 183 214	15 864 687	83 813 904	115 861 805
Sum driftsinntekter	16 183 214	15 864 687	83 813 904	115 861 805
Driftskostnader				
Varekostnader	11 558 032	7 232 080	53 943 359	72 733 471
Løn, honorar, arbeidsgivarvgift	2 057 115	3 349 149	10 504 077	15 910 340
Avskrivning	70 859	135 799	1 446 906	1 653 564
Andre kostnader	1 035 256	2 263 648	13 344 486	16 643 390
Sum driftskostnader	14 721 262	12 980 676	79 238 828	106 940 766
Driftsresultat	1 461 953	2 884 011	4 575 076	8 921 039
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER				
Renteinntekter	149 323	254 856	787 566	1 191 746
Rentekostnader	1 879	16 389	175 611	193 879
Ordinært resultat	1 609 397	3 122 478	5 187 031	9 918 906
Skattar	0	784 199	0	784 199
ÅRSRESULTAT	1 609 397	2 338 279	5 187 031	9 134 707
Disponering av årets resultat				
Overført til annan egenkapital	91 942	2 338 279	482 701	2 912 923
Overført til bundne fond	1 517 454		4 704 330	6 221 784

Selvkostregnskapet går også fram av årsrapporten. Vi gjengir følgende utdrag:

	Renovasjon
Inntekter	83 813 904
Direkte driftskostnader	77 791 922
Avskrivingskostnad	1 446 906
Kalkulatorisk rente	117 042
Direkte kapitalkostnader	1 563 948
Resultat	4 458 034
+/- kalkulert renteinntekt/kostnad utjæmningsfond	230 960
+/- kalkulert renteinntekt/kostnad sjølvkost	15 336
Endring utjæmningsfond	4 403 656
Endring sjølvkostfond (utan overføring)	300 673
Endring sum (utan overføring)	4 704 329

3.1 Ålesund kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt i bystyret den 10.12.15 i sak 168/15 som en del av årsbudsjettet for 2016 og økonomiplanen for 2016-2019. Vedtakets punkt 4 angir at: *Ålesund bystyre vedtar fremlagte forslag til betalingsregulativ i henhold til vedlegg 2-12 i eget vedleggshefte.*

Renovasjonsgebyrene inngikk som en del av vedlegg 12: *Betalingsregulativ for virksomhetsområde 59 Teknisk og felles drift.* Alle betalingsregulativene følger en mal, og slik det blir vedtatt blir det også publisert. Betalingsregulativet inneholder litt informasjon avfallsordningen. Det stod følgende:

ÅRIM henter restavfall hver uke og papir og plast hver fjerde uke. Restavfallet går til energigjenvinning ved Tafford Kraftvarme (TKV), papir og plast blir materialgjenvunnet. Abonnenter som ønsker å kompostere matavfall i egnet kompostbinge, kan inngå avtale med ÅRIM om dette, og får da hentet restavfall annenhver uke. Abonnenter som har 120 eller 140 l papirdunk og som ønsker større papirdunk (240 l) får dette gratis levert, bestilling skjer på www.arim.no.

Glass- og metallemballasje og brukte klær, sko, belter, vesker o.l. leveres på en av de 20 nærmiljøstasjonene i Ålesund. Større gjenstander, utrangerte elektriske og elektroniske produkter, farlig avfall, hageavfall m.v leveres på gjenvinningsstasjon i Bingsa (eller på en av de andre miljøstasjonene i ÅRIM). I løpet av våren blir det også gjennomført bydelsinnsamlinger av miljøfarlig avfall, tidspunktene for disse går fram av renovasjonskalenderen som er tilgjengelig på www.arim.no.

Videre at: *For eiendommer som omfattes av den tvungne kommunale innsamlingsordningen for restavfall fra husholdning betales årlig avfallsgebyr etter følgende satser:*

Vare-nummer	Varenamn	Gebyr i kr eks. mva	Gebyr i kr inkl. mva
400	Restavfall dunk 140 l *	2 500,-	3 125,-
401	Restavfall dunk 240 l	4 350,-	5 438,-
402	Restavfall dunk 360 l	6 510,-	8 138,-
403	Restavfall dunk 660 l	12 470,-	15 589,-
404	Restavfall dunk 770 l og større **	16 330,-	20 413,-
405	Restavfall sekk	2 500,-	3 125,-
406	Restavfall kompost, annen hver uke	1 300,-	1 625,-
411	Restavfall samarbeid	1 500,-	1 875,-
480	Henteavstand 5 – 25 m	310,-	388,-
481	Henteavstand 25 – 40 m	870,-	1 088,-
482	Henteavstand 40 – 60 m	1 175,-	1 469,-
483	Henteavstand 60 – 100 m	1 850,-	2 313,-
xxx	Hytte- og fritidsabonnement***	1 420,-	1 775,-

*) gebyrene gjelder også for de som fortsatt har 120 l dunk
 **) ikke lenger et tilbud til nye kunder
 ***) Innføring av tvungent hytte- og fritidsabonnement er lovbestemt og vil bli innført i løpet av året

Gebyret for et standardabonnement i 2016 var altså 2 500 kr eks mva.

Gebyrene for 2017 ble behandlet i årsbudsjettet for 2017 og økonomiplanen for 2017-2020 i bystyresak 102/16 den 27.10.16. Det gikk fram av punkt 4 i vedtaket at: *Ålesund bystyre vedtar fremlagte forslag til betalingsregulativ i henhold til vedlegg 4-14 i eget vedleggshefte.*

Renovasjonsgebyrene inngikk som en del av vedlegg 14. *Betalingsregulativ for virksomhetsområde 59 Teknisk og felles drift.*

Det gikk fram følgende følgende satser:

Vare-nummer	Varenamn	Gebyr i kr eks. mva	Gebyr i kr inkl. mva
400	Restavfall dunk 140 l *	2 500,-	3 125,-
401	Restavfall dunk 240 l	4 350,-	5 438,-
402	Restavfall dunk 360 l	6 510,-	8 138,-
403	Restavfall dunk 660 l	12 470,-	15 589,-
404	Restavfall dunk 770 l og større **	16 330,-	20 413,-
405	Restavfall sekk	2 500,-	3 125,-
406	Restavfall kompost, annen hver uke	1 300,-	1 625,-
411	Restavfall samarbeid	1 500,-	1 875,-
xxx	Restavfall henting annenhver uke 140 l	2 050,-	2 562,50
480	Henteavstand 5 – 25 m	250,-	312,50
481	Henteavstand 25 – 40 m	750,-	937,50
482	Henteavstand 40 – 60 m	1 050,-	1 312,50
483	Henteavstand 60 – 100 m	1 650,-	2 062,50
xxx	Hytte- og fritidsabonnement***	1 050,-	1 312,50
*) gebyrene gjelder også for de som fortsatt har 120 l dunk			
**) ikke lenger et tilbud til nye kunder			
***) Innføring av tvungen hytte- og fritidsabonnement er lovbestemt og vil bli innført i løpet av året			

Rådmannens innstilling i punkt 2 var:

*Ålesund bystyre vedtar å ta opp lån til investeringer i 2017 på kr. 364.790.000,-
 Rådmannen får fullmakt til å godkjenne rente- og avdragsvilkår.*

Formannskapet vedtok følgende nytt punkt 2, som også ble enstemmig vedtatt av bystyret:

*Ålesund bystyre vedtar å ta opp lån til investeringer i 2017 på kr. 68.790.000,-
 Rådmannen får fullmakt til å godkjenne rente- og avdragsvilkår.*

Investeringer og gebyrer knyttet til VAR i økonomiplanperioden 2017-2020 blir behandlet i egen sak.

I bystyret den 24.11.16 kom det så opp en egen sak om: *Investeringer, budsjett og betalingsregulativ VAR 2017-2020*. Når det gjelder renovasjon for husholdninger stod det:

For Avfall Husholdning er kostnadene avhengig av budsjettene fra Årim. I tillegg til innsamlingen, som Årim fakturerer kommunen for, kommer kostnad til forbrenning og administrative kostnader i kommunen, herunder utsending av fakturaer. Normalgebyret for 2017 foreslås uendret. Det er mulig at avsatt fond må inngå i etterdriftsfond for deponiene i Gangstøvika og Bingsa, ved at etterdrift delvis må dekkes gjennom avfallsgebyret til husholdningsabonnentene. Størrelsen på etterdriftsfondet og hvor mye som må komme fra husholdning er ikke kjent, men dette kan bli en vesentlig sum.

I punkt 7 i vedtaket går det fram at:

Ålesund bystyre vedtar betalingssetser for husholdningsrenovasjon og slamtømming som framlagt i vedlagte betalingsregulativ for 2017. Satsen for et normalabonnement for renovasjon er 2500,- kr/år eks mva, satsen for et normalabonnement for septikk er 1600,- kr/år eks mva. Pris for levering av usortert grovavfall utover kvote inkludert i abonnement er 1831,- kr/tonn eks mva.

I punkt 6 i vedtaket under overskriften: *Gjennomføring av tvungen hytterrenovasjon*, stod det:

Ålesund bystyre vedtar å gjennomføre tvungen hytterrenovasjon i Ålesund kommune, iht lovkrav og lokal forskrift. Naust er ikke definert som hytte og kommer ikke inn under

tvungen hytterrenovasjon. Emblemsfjellet unntas i sin helhet. Størrelsen på gebyr for hytterrenovasjon vedtas årlig i bystyret. For 2017 er gebyret på kroner 1050,- eks mva.

Hytte på øyer og holmer uten fast vegforbindelse unntas i sin helhet.

I saksframstillingen går det fram at:

Miljødirektoratet har presisert kommunenes plikt til å innføre hytterrenovasjon.

Det blir så vist til: *Forskrift om hushaldsavfall og slam i Ålesundsregionen, Ålesund kommune, Møre og Romsdal § 5 om tvungen renovasjon.* Videre går det fram at:

I regelverket åpnes det for å unnta områder utenfor tettbygd strøk fra kravet om tvungen hytterrenovasjon. I Ålesund kommune er det ønskelig å unnta Emblemsfjellet, som stort sett har gamle sel/enkle hytter med lav standard. Naust er ikke definert som hytte, da det ikke er lov med overnatting i naust.

Hytterrenovasjonen vil bli organisert med felles oppsamlingsenheter plassert utfra konsentrasjonen av fritidsboliger.

Hytterrenovasjon er lagt inn i forslag til betalingsregulativ for 2017, utfra Årim sitt forslag.

I bystyret den 20.06.13, som sak 064/13 ble det vedtatt følgende:

Med heimel i forureiningslova §30, vedtek Ålesund bystyre «Forskrift om hushaldsavfall og slam for Ålesundregionen». Forskrifta skal gjelde frå og med 1.juli 2013.

I forskriften § 5 om tvungen renovasjon, som trådte i kraft den 01.07.13, står det at:

Det er lovpålagt kommunal renovasjon for hushaldsavfall i Ålesundregionen. Alle registrerte grunneigedomar der det kan oppstå hushaldsavfall skal vere med i den kommunale renovasjonsordninga og dermed betale renovasjonsgebyr.

For eigedomar der næringsavfall ikkje blir skild frå hushaldsavfallet, eller der det av plassmessige årsaker ikkje kan plasserast egne oppsamlingseiningar for begge typar avfall, er alt avfall å rekne som hushaldsavfall.

Vidare skal hytter, stølar og andre registrerte fritidseigedomar i dei kommunane der kommunen gjer vedtak om dette, vere med i den kommunale renovasjonsordninga og dermed betale renovasjonsgebyr. Dette inkluderer også mellombels eller transportable bygningar, konstruksjonar eller anlegg med oppstilling meir enn fire månader, så lenge desse ligg mindre enn 1000 meter frå offentleg eller privat køyrbar veg.

Følgende endring ble kunngjort den 01.12.16, med ikrafttredelse den 01.01.17:

b) Kravet i § 5 om at hytter, stølar og andre registrerte fritidseigedomar skal vere med i den kommunale renovasjonsordninga og dermed betale renovasjonsgebyr gjeld for følgjande kommunar:

- Ålesund, med følgjande avgrensingar:

Naust er ikke definert som hytte og kommer ikke inn under tvungen hytterrenovasjon.

Emblemsfjellet unntas i sin helhet.

Hytte på øyer og holmer uten fast vegforbindelse unntas i sin helhet.

Ålesund kommune har en egen avtale om forbrenning med Tafjord Kraftvarme AS, og står selv for faktureringen, slik at kommunen betaler basisprisen til ÅRIM som er 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 707 kr i 2016 og 2017.

Vi har framstilt disse påslagene for 2016 i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 500	1 793	707	9 972
Samarbeidsabonnement	1 500	1 493	7	843
Kompostabonnement	1 300	1 493	-193	171
Restavfall dunk 240 l	4 350	3 236	1 114	1 536
Restavfall dunk 360 l	6 510	4 879	1 631	416
Restavfall dunk 660 l	12 470	9 165	3 305	317
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	16 330	15 144	1 186	106
Sekk	2 500	1 793	707	42
Hytte- og fritidsabonnement	1 420	750	670	0
				13 402

Det var 13 402 abonnenter i 2016. Av disse var det ingen hytte- og fritidsabonnementer, og det er kun Ålesund og Giske av deltakerkommunene i 2016 hvor dette var tilfellet. Videre var det 9 972 med et standardabonnement, og det utgjorde 74,4 % av alle abonnementene eks hytte- og fritidsabonnementene. Ålesund kommune skiller seg noe fra de andre kommunene ved at det er relativt flere som har en dunkstørrelse over de 140 l som er i standardabonnementet.

I 2016 utgjorde de regnskapsførte gebyrinntektene 42 004 686 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM 31 148 424 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd*
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	722	79	447	196
Samarbeidsabonnement	14	79	-45	-20
Kompostabonnement	-188	79	-186	-81
Restavfall dunk 240 l	1 139	79	738	323
Restavfall dunk 360 l	1 669	79	1 106	484
Restavfall dunk 660 l	3 378	79	2 295	1 005
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	1 264	79	825	361
Sekk	722	79	447	196

* En korrigering på 860 902 kr er lagt til overskudd

Forbrenningskostnadene var 6 782 039 kr, mens de andre kostnadene var 1 914 443 kr. Det gav et overskudd på 2 123 387 kr for 2016.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er disse i liten grad variable kostnader og i stor grad indirekte kostnader som kommunen selv belaster for administrering og utfakturering. I Ålesund kommune er det i tillegg innarbeidet 533 868 kr for 2016 som følge av husholdningenes forpliktelser relatert til lukking av det eldre deponiet ved NAF-bana. Når det gjelder lukking av det eldre deponiet i Gangstøvika, så er ikke disse kostnadene påløpt enda, men husholdningenes andel vil bli innarbeidet etterhvert. Når det gjelder etterdriftsforpliktelse ved det åpne deponiet i Bingsa, så er ikke disse forpliktelsene innarbeid verken for regnskapet for husholdning eller næring. Dette vil bli gjort, og det vil da trolig også bli gjort en etterkalkulering.

Det er i 2016 gjort en etterkalkulering relatert til NAF-bana på i alt 860 902 kr som er å anse som en korrigering. De andre kostnadene blir da 1 053 541 kr, som med 13 402 abonnenter gir 79 kr per abonnent, der 40 kr per abonnent er årlige kostnader som følge av lukkingen ved NAF-bana. Disse andre kostnadene vil vi i analysen videre altså fordele med et fast beløp per abonnement og disse 79 kr abonnement vil vi omtale som de faste kostnader.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene, er avhengig av hvor stort påslag bystyret fastsetter utover ÅRIMs priser på en abonnementstype. For samarbeidsabonnement er påslaget kun 7 kr, mens det for kompostabonnement blir satt et gebyr som er 193 kr lavere enn det som blir betalt til fra Ålesund kommune til ÅRIM. Når disse to abonnementstypene ikke gir bidrag til overskudd og forbrenning, så er det altså de andre abonnementstypene som må dekke forbrenningskostnaden.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 500 kr og en utgift til ÅRIM på 1 793 kr. Dette gav et justert påslag på 722 kr som fordeler seg til 79 kr i faste utgifter og 443 kr i forbrenningskost. De resterende 192 kr går til overskudd og fond, samt korrigeringen.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement. I de faste kostnadene lå også forpliktelsene ved NAF-bana, som utgjorde om lag halvparten. Den noe høyere forbrenningskostnaden i Ålesund kommune, må en se i sammenheng med prisdifferensieringen som er gjort med hensyn til samarbeidsabonnement og kompostabonnement. Restavfall dunk 770 l - 1100 l er et tilbud som skal fases ut, og en ser at gebyret for dette tilbudet også settes noe lavt i forhold til det ÅRIM beregner seg for det.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	9 123 032	5 082 940	9 020 300	8 813 144	686 664	3 382 170
Korrigerings						9 808 508
Utjevningfond per 31.12	1 863 574	8 124 154	6 491 882	4 915 489	5 382 253	7 455 743
Fond per 31.12	10 986 606	13 207 094	15 512 181	13 728 633	6 068 917	20 646 421
Fond per abonnent (13 402)	820	985	1 157	1 024	453	1 541

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en saldo på 13 190 678 kr, der 9 808 508 kr ble tilført i 2016 som følge en reversering av disposisjoner som ble gjort i 2015, samt en etterkalkulasjon. Utjevningfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 7 455 743 kr.

Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 20 646 421 kr i alt ved utgangen av 2016, og det utgjør 1 552 kr per abonnent. Vi vil her nevne at noe av dette ikke er gjeld som vil gå tilbake til abonnentene gjennom lavere gebyr, men noe vil bli belastet når de nærmere beregninger og etterkalkulasjon av etterdriftsforpliktelsene er klar.

Utviklingene i fondene fra 2011 og fram til i dag er kjennetegnet med en viss økning og korrigerings for 2015. Fondet utgjør i dag godt over et halvt årsgebyr.

Det er lagt til 197 770 kr til fondet i form av renter i tråd med retningslinjene.

3.2 Ørskog kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret sammen med budsjettet for 2016 i sak 117/15 den 10.12.15. Av punkt 3 i kommunestyrets vedtak går det fram at:

Ørskog kommunestyre vedtek betalingsregulativ slik det ligg føre i vedlegg til saka. Der anna ikkje er nevnt vert auken sett lik deflator (2,7%)

I budsjettdokumentet gikk det også fram at:

VAR-tenestene skal vere til sjølvkost, og skal i teorien kome ut i null. Sjølvkostkalkylar er gjennomførte. Renovasjonsavgift for hytter og fritidseigedomar er innført frå 01.01.15.

Vedleggsheftet med betalingsregulativene har en form som er tilrettelagt for direkte publisering. Når det gjelder gebyrene for husholdningsrenovasjon ble følgende tabell framstilt:

Abonnement, husholdning:	Mengde	Årsgebyr eks. mva	Årsgebyr inkl.mva
Standardabonnement (restavfall dunk 140 l)	1	2 892,00	3 615,00
Standardabonnement (restavfall sekk)	1	2 892,00	3 615,00
Redusert abonnement (henting hver 2. uke)	1	2 570,00	3 212,50
Samarbeidsabonnement	1	2 410,00	3 012,50
Kompostabonnement	1	2 410,00	3 012,50
240 l restavfall	1	5 140,00	6 425,00
360 l restavfall	1	7 751,00	9 688,75
660 l restavfall	1	14 614,00	18 267,50
770 - 1100 l restavfall	1	24 177,00	30 221,25
Hytte- og fritidsabonnement	1	1 719,00	2 148,75
Oransje sekk (ekstrasekk over disk)	1	80,00	100,00

Gebyret for et standardabonnement i 2016 var altså 2 892 kr eks mva. Det gikk ikke fram av saken, men dette var en økning fra 2015 hvor det var fastsatt til 2 584 kr eks mva.

Gebyrene for 2017 ble fastsatt på samme måte som i 2016, og ble framstilt slik:

Abonnement, husholdning:	Mengde	Årsgebyr eks. mva	Årsgebyr inkl mva
Standardabonnement (restavfall dunk 140 l)	1	2 315,00	2 893,75
Standardabonnement (restavfall sekk)	1	2 315,00	2 893,75
Redusert stand.abonnement (henting hver 2.uke)	1	2 056,00	2 570,00
Samarbeidsabonnement	1	1 928,00	2 410,00
240 l restavfall	1	4 114,00	5 142,50
360 l restavfall	1	6 200,00	7 750,00
660 l restavfall	1	11 675,00	14 593,75
Hytte- og fritidsabonnement	1	1 375,00	1 718,75
Oransje sekk (ekstrasekk over disk)	1	50,00	62,50
Tappt miljøstasjonskort	1	200,00	250,00
Tvillingkort miljøstasjon	1	40,00	50,00

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 315 kr eks mva, altså en viss nedgang fra 2016.

Ørskog kommune har en egen avtale om forbrenning og står selv for faktureringen, slik at de betaler basisprisen til ÅRIM, som er 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 1 099 kr i 2016.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 892	1 793	1 099	614
Redusert abonnement	2 570	1 593	977	177
Samarbeidsabonnement	2 410	1 493	917	28
Kompostabonnement	2 410	1 493	917	
Restavfall dunk 240 l	5 140	3 236	1 904	9
Restavfall dunk 360 l	7 751	4 879	2 872	
Restavfall dunk 660 l	14 614	9 165	5 449	3
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	24 177	15 144	9 033	
Sekk	2 892	1 793	1 099	42
Sekk redusert	2 892	1 593	1 299	18
Hytte- og fritidsabonnement	1 719	750	969	343
				1 233

Det var 1 233 abonnenter i 2016, og av dette var 27,8 % hytte- og fritidsabonnementer. Av deltakerkommune er det bare Stranda, Norddal og Stordal som har en høyere andel. Videre var det 614 med et standardabonnement, og det utgjør 69,0 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Dette er i tråd med andelen for alle deltakerkommunene samlet.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 3 132 245 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 1 913 933 kr. Det er av ulike årsaker ikke perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	1 015	337	296	382
Redusert abonnement	902	337	247	319
Samarbeidsabonnement	847	337	223	288
Restavfall dunk 240 l	1 753	337	617	798
Restavfall dunk 660 l	5 021	337	2 042	2 641
Sekk	1 015	337	296	382
Sekk redusert	1 224	337	387	500
Hytte- og fritidsabonnement	933	337	260	336

Forbrenningskostnadene var 350 850 kr, mens de andre kostnadene var 415 200 kr. Det gav et overskudd på 452 902 kr for 2016.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er disse i liten grad variable kostnader og i stor grad indirekte kostnader som kommunen selv belaster ved administrering og utfakturering. I analysen skal vi derfor fordele disse med et fast beløp per abonnement. De faste kostnadene på 337 kr per abonnent beregnes ved å fordele de andre kostnadene på 1 233 abonnenter.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementsstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene, er selvsagt avhengig av hvor stort påslag kommunestyret fastsetter utover ÅRIMs priser på en abonnementsstype. Anta at kommunestyret hadde fastsatt gebyret for hytte- og fritidsabonnementet lik ÅRIMs pris på 750 kr og de faste kostnadene på 337 kr, altså rundt 1 050 til 1 100 kr. Da ville denne abonnementsstypen ikke gitt noe bidrag til overskudd og heller ikke vært med å dekke forbrenningskostnaden. Hvis gebyret settes slik at en abonnementsstype ikke er med på å dekke

forbrenningskostnaden, så er det de andre abonnementstypene som naturligvis må dekke den. I vårt antatte tilfelle ovenfor, ville den estimerte forbrenningspris på et standardabonnement økt med om lag 100 kr fra om lag 296 kr til om lag 400 kr.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 892 kr og en utgift til ÅRIM på 1 793 kr. Dette gav et justert påslag på 1 015 kr som fordeler seg med 337 kr i faste utgifter og 296 kr i forbrenningskostnad. De resterende 382 kr går til overskudd og fond. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så estimerer vi forbrenningskostnaden til 260 kr.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement og 250 kr i forbrenning for et hytte- og fritidsabonnement.

Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon og beregning av forbrenningskostnaden som følger av det gebyret, må en være oppmerksom på at ÅRIM satt ned prisen fra 1 070 til 750 kr i slutten av 2016, nesten et år etter at gebyrene ble fastsatt.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	312 000	395 000	725 176	958 260	976 473	1 449 927
Utjevningsfond per 31.12	94 383	402 769	321 846	341 077	343 054	464 156
Fond per 31.12	406 383	797 769	1 047 022	1 299 337	1 319 527	1 914 083
Fond per abonnent (1 233)	330	647	849	1 054	1 070	1 552

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en saldo på 1 449 927 kr. Utjevningsfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 464 156 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 1 914 083 kr i alt ved utgangen av 2016, og det utgjør 1 552 kr per abonnent.

Utviklingene i fondene fra 2011 og fram til i dag, er kjennetegnet med en økning fra året før. Effekten av to fond har forsterket denne trenden. Fondet utgjør i dag om lag et halvt årsgebyr.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 577 kr for et standardabonnement. Dette er stort nok til at en vil få den nødvendige reduksjon i selvkostfondet framover.

Ørskog kommune har i 2016 lagt til 20 257 kr til fondet, og det innebærer en rente på 1,670 %. Dette er en rente i tråd med det retningslinjene fastsetter.

3.3 Norddal kommune

I Norddal kommune ble det fremmet en egen sak om alle betalingsattsene. Denne ble først behandlet i *Råd for menneske med nedsett funksjonsevne*. Saken gikk så til eldrerådet og formannskapet, før den gikk til kommunestyret. Kommunestyret behandlet gebyrene i sak 096/15 den 25.11.15. Saksframstillingen var kort, og for renovasjon gikk det fram at:

For gebyr i VAR-området skal eller kan prinsippet om sjølvkost brukast. Sjølvkost er definert som «den totale kostnadsauke i ein kommune eller eit selskap vert påført ved å produsere ei bestemt vare eller teneste».

Nokre tenester skal etter lov ha sjølvkost som grunnlag for gebyrfastsetting. Det gjeld renovasjon og slam, som er regulert i forureiningslova.

(...)

Sjølvkostaattsane vert berekna av EnviDan Momentum AS i Rauma, som har meir enn 10 års erfaring med sjølvkostproblematikk.

Kommunestyret vedtok de framlagte betalingsattsene for 2016. Disse sattsene gikk fram av et vedlegg, og for renovasjon var det satt opp følgende tabell:

Renovasjonsavgift Inklusiv 25% meirverdiavgift	Pris i 2015	Pris i 2016	Endring i kroner	Endring i prosent
Restavfall 140 liters dunk	4 124,00	4 124,00	0,0	0,0 %
Restavfall 240 liters dunk	5 446,00	5 446,00	0,0	0,0 %
Restavfall 360 liters dunk	8 219,00	8 219,00	0,0	0,0 %
Restavfall 660 liters dunk	16 211,00	16 211,00	0,0	0,0 %
Restavfall 770 liters dunk	26 744,00	26 744,00	0,0	0,0 %
Restavfall sekk	4 124,00	4 124,00	0,0	0,0 %
Restavfall kompost	2 888,00	2 888,00	0,0	0,0 %
Restavfall, dunk kvar 2. veke	2 888,00	2 888,00	0,0	0,0 %
Samlepunkt samarbeid redusert avgift	3 093,00	3 093,00	0,0	0,0 %
Henteavstand 40 - 60 m	3 094,00	3 094,00	0,0	0,0 %
Renovasjon fritidsbustad	2 886,00	2 375,00	-511,0	-17,7 %
Miljøstasjonskort		250,00		

Standardabonnement for 2016 var altså 4 124 kr inkl mva, som er 3 299 kr eks mva. Dette var det samme sats som for 2015. Gebyret for 2017 ble vedtatt av kommunestyret den 15.12.2016 i sak 108/16 på samme måte som året før. Det var da satt opp følgende tabell:

Renovasjonsavgift Inklusiv 25% meirverdiavgift	Pris i 2016	Pris i 2017	Endring i kroner	Endring i prosent
Restavfall 140 liters dunk	4 124,00	3 879,00	-245,0	-5,9 %
Restavfall 240 liters dunk	5 446,00	5 124,00	-322,0	-5,9 %
Restavfall 360 liters dunk	8 219,00	7 734,00	-485,0	-5,9 %
Restavfall 660 liters dunk	16 211,00	15 254,00	-957,0	-5,9 %
Restavfall 770 liters dunk	26 744,00	25 166,00	-1578,0	-5,9 %
Restavfall sekk	4 124,00	3 880,00	-244,0	-5,9 %
Restavfall kompost	2 888,00	2 717,00	-171,0	-5,9 %
Restavfall, dunk kvar 2. veke	2 888,00	2 717,00	-171,0	-5,9 %
Samlepunkt samarbeid redusert avgift	3 093,00	2 910,00	-183,0	-5,9 %
Henteavstand 40 - 60 m	3 094,00	2 911,00	-183,0	-5,9 %
Renovasjon fritidsbustad	2 375,00	2 234,00	-141,0	-5,9 %
Miljøstasjonskort	250,00	250,00	0,0	0,0 %

Standardabonnement for 2017 blir 3 103 kr eks mva, altså en liten nedgang fra 2016.

Norddal kommune har en egen avtale om forbrenning og står selv for faktureringen, slik at de betaler basisprisen til ÅRIM, som er 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 1 506 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	3 299	1 793	1 506	323
Redusert abonnement	2 474	1 593	881	53
Samarbeidsabonnement	2 474	1 493	981	275
Kompostabonnement	2 310	1 493	817	11
Restavfall dunk 240 l	4 357	3 236	1 121	10
Restavfall dunk 360 l	6 575	4 879	1 696	1
Restavfall dunk 660 l	12 969	9 165	3 804	2
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	21 395	15 144	6 251	1
Sekk	3 299	1 793	1 506	4
Sekk redusert	2 474	1 593	881	2
Hytte- og fritidsabonnement	1 900	750	1 150	452
				1 134

Det var 1 134 abonnenter i 2016, og av dette var 39,9 % hytte- og fritidsabonnenter. Av deltakerkommune er det bare Stordal som har en høyere andel. Videre var det 323 med et standardabonnement, og det utgjør 47,3 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Dette er noe lavere enn andelen for alle deltakerkommunene samlet, og det skyldes at mange har et samarbeidsabonnement.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 2 866 277 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 1 549 098 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	1 449	133	328	988
Redusert abonnement	832	133	174	524
Samarbeidsabonnement	934	133	200	601
Kompostabonnement	771	133	159	479
Restavfall dunk 240 l	1 022	133	221	667
Restavfall dunk 360 l	1 548	133	352	1 062
Restavfall dunk 660 l	3 523	133	845	2 545
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	5 787	133	1 409	4 245
Sekk	1 449	133	328	988
Sekk redusert	832	133	174	524
Hytte- og fritidsabonnement	1 124	133	247	744

Kostnadene til forbrenning var 290 526 kr i 2016 og resultat for husholdningsrenovasjon var 875 412 kr, slik at de andre kostnadene blir 151 241 kr. Om en fordeler disse faste kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, på 1 134 abonnenter så blir det faste påslaget 133 kr abonnement. De andre kostnadene er i all hovedsak indirekte kostnader som kommunen selv belaster ved administrering og utfakturering.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene er selvsagt avhengig av hvor stort påslag kommunestyret fastsetter utover ÅRIMs priser på en abonnementsstype.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 3 299 kr og en utgift til ÅRIM på 1 793 kr. Dette gav et justert påslag på 1 449 kr som fordeler seg til 133 kr i faste utgifter og 328 kr i forbrenningskost. De resterende 988 kr går til overskudd og fond. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så estimerer vi forbrenningskostnaden til 247 kr.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement og 250 kr i forbrenning for et hytte- og fritidsabonnement.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	-1 894 924	-2 381 974	-2 093 753	-1 618 195	-901 458	-58 469
Utjevningsfond per 31.12	78 438	317 899	254 028	289 276	290 497	392 462
Fond per 31.12	-1 816 486	-2 064 075	-1 839 725	-1 328 919	-610 961	333 993
Fond per abonnent (1 134)	-1 602	-1 820	-1 622	-1 172	-539	295

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 hadde det en liten negativ saldo. Utjevningsfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 464 156 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 333 993 kr ved utgangen av 2016, og det utgjør 295 kr per abonnent.

Norddal kommune hadde et stor negativt selvkostfond allerede ved utgangen av 2010, da det var på 1 061 249 kr. Dette hadde en stor økning i den negative saldo ved utgangen av 2011 da det var på 1 894 924. Det akkumulerte underskuddet var på det høyeste ved utgangen av 2012 da det var 2 381 974 kr. Deretter er det redusert fram mot i dag, hvor det står i tilnærmet likt null.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 196 kr for et standardabonnement. Overskuddet per abonnent var 988 kr, slik at en vil nok se at selvkostfondet som administreres i egen regi vil nærme seg størrelsen på det som administreres av ÅRIM.

I 2016 har Norddal kommune trukket ut 8 217 kr av fondet, og det innebærer en rente på 1,712 %. Dette er i tråd med det retningslinjene fastsetter.

Norddal kommune utfører tjenester for ÅRIM på i alt 875 000 kr knyttet til miljøstasjonen. Av disse tjeneste igjen er det Stordal kommune som står for 267 222 kr. Leiesummen for Djupøyna miljøstasjon er 350 000 kr per år. Disse tjenestene er ikke hensyntatt i selvkostberegningen.

3.4 Stranda kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret i en egen sak om gebyrene for selvkostområdene. Denne ble først behandlet i utvalget for miljø og kommunalteknikk i sak 076/05 den 29.10.15. Deretter gikk saken til formannskapet den 02.11.15 som sak 097/15. Kommunestyret behandlet gebyrene i sak 099/15 den 10.11.15.

Under vurdering vedrørende renovasjon stod det:

Gebyret for renovasjon er foreslått auka med ca 17 %. Gebyret gjekk i 2015 ned med 8 %. Ein har tidlegare ikkje fordelt godt nok dei indirekte kostnadane på renovasjon, noko som blir søkt retta i budsjettet for 2016. Endringa på 17 % kan virke stor, men ligg ikkje høgt samanlikna med andre kommunar i området. For hushaldningar som leverar meir avfall enn kvota som følgje av abonnementet, gjeld prisane som er gitt i vedlegg om levering av hushaldningsavfall til Kjølen.

Rådmannens tilråding var i punkt 1 følgende:

Gebyrsatsane for 2016 vert rekna ut etter Retninglinjer for utrekning av sjølkost for kommunale betalingstenester (H-3/14, kommunal og moderniseringsdepartementet, februar 2014).

I punkt 6 følgende:

Gebyret for renovasjon vert auka med 17,1%.

Innstillingen fra rådmannen ble enstemmig vedtatt i alle utvalgene.

I saken lå det ved et detaljert budsjettnotat fra Momentum, og de detaljerte betalingsattsene for vann, avløp, slam, husholdsrenovasjon, brann og feiertjeneste og Kjølen gjenvinningsstasjon.

Gebyrene for holdningsrenovasjon var satt opp slik:

Renovasjon - Hushald 2016			
Varenavn	Enhet	Pris u/mva	Merknad
Restavfall dunk 140 l	stk.	2 869	
Restavfall dunk 240 l	stk.	4 306	
Restavfall dunk 360 l	stk.	6 128	
Restavfall dunk 660 l	stk.	11 485	
Restavfall dunk 770 l og større	stk.	17 324	
Restavfall sekk	stk.	2 869	
Restavfall kompost dunk kvar 2.veke	stk.	2 008	
Restavfall kompost sekk kvar 2.veke	stk.	2 008	
Restavfall redusert kvar 2.veke	stk.	2 116	
Restavfall redusert sekk kvar 2.veke	stk.	2 116	
Restavfall samarbeid	stk.	2 116	
Henteavstand 5-25 m kvar veke	stk.	250	Restriktivt tilbod
Henteavstand 25-40 m kvar veke	stk.	750	Restriktivt tilbod
Henteavstand 40-60 m kvar veke	stk.	1 050	Restriktivt tilbod
Henteavstand 60-100 m kvar veke	stk.	1 650	Restriktivt tilbod
Henteavstand 5-25 m 2. kvar veke	stk.	190	Restriktivt tilbod
Henteavstand 25-40 m 2. kvar veke	stk.	512	Restriktivt tilbod
Henteavstand 40-60 m 2. kvar veke	stk.	705	Restriktivt tilbod
Henteavstand 60-100 m 2. kvar veke	stk.	1 093	Restriktivt tilbod
Hytte og fritidsrenovasjon	stk.	1 434	

Oransje sekker - husholdning	stk.	65	
Ekstra miljøstasjonskort	stk.	250	
Dunkbytte	stk.	200	ved meir enn 1 årleg skifte
Ekstrahenting	stk.	1 000	

Standardabonnement for 2016 var 2 869 kr eks mva. Dette var, som det gikk fram av vedtaket, en økning på 17,1 % fra 2015 da gebyret var 2 450 kr eks mva.

Gebyret for 2017 ble vedtatt av kommunestyret den 16.11.16 som sak 117/16 på samme måte som året før. I saken stod det:

Grunnen til denne auken er inndekning av tidlegare års underdekning som pr 01.01.2016 var på kr 2,5 mill. I tillegg til dette ber ÅRIM kommunen vedta gebyr for tilleggstenester som ein del av renovasjonsgebyret, ...

Det var satt opp følgende tabell som lå som vedlegg:

Renovasjon - Hushald 2017		2016	2016	2017	2017	
Varenavn	Enhet	Pris u/mva	Pris m/mva	Pris u/mva	Pris m/mva	
Restavfall dunk 140 l	stk.	2 869	3 586	3 185	3 981	
Restavfall dunk 240 l	stk.	4 306	5 383	4 780	5 975	
Restavfall dunk 360 l	stk.	6 128	7 660	6 802	8 503	
Restavfall dunk 660 l	stk.	11 485	14 356	12 748	15 935	
Restavfall dunk 770 l og større	stk.	17 324	21 655	19 230	24 038	*
Restavfall sekk	stk.	2 869	3 586	3 185	3 981	
Restavfall kompost dunk kvar 2.veke	stk.	2 008	2 510	2 229	2 786	
Restavfall kompost sekk kvar 2.veke	stk.	2 008	2 510	2 229	2 786	
Restavfall redusert kvar 2.veke	stk.	2 116	2 645	2 349	2 936	
Restavfall redusert sekk kvar 2.veke	stk.	2 116	2 645	2 349	2 936	
Restavfall samarbeid	stk.	2 116	2 645	2 349	2 936	
Henteavstand 5-25 m kvar veke	stk.	250	313	250	313	
Henteavstand 25-40 m kvar veke	stk.	750	938	750	938	**
Henteavstand 40-60 m kvar veke	stk.	1 050	1 313	1 050	1 313	**
Henteavstand 60-100 m kvar veke	stk.	1 650	2 063	1 650	2 063	**
Henteavstand 5-25 m 2. kvar veke	stk	190	238	211	150	**
Henteavstand 25-40 m 2. kvar veke	stk	512	640	568	450	**
Henteavstand 40-60 m 2. kvar veke	stk	705	881	783	630	**
Henteavstand 60-100 m 2. kvar veke	stk	1 093	1 366	1 213	990	**
Hytte og fritidsrenovasjon	stk.	1 434	1 793	1 592	1 990	
Oransje sekker - husholdning	stk.	64	80	50	63	***
Erstatningskort miljøstasjon	stk	200	250	200	250	***
Tvillingkort miljøstasjon	stk	40	50	40	50	***
Ekstratømming - renovasjon	stk	1 000	1 250	1 000	1 250	***

*) Ikkje tilbod til nye kundar

***) Restriktivt tilbod - Lik pris i heile ÅRIM

****) Lik pris i heile ÅRIM

Stranda kommune har en egen avtale om forbrenning og står selv for faktureringen, slik at de betaler basisprisen til ÅRIM, som er 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 1 076 kr i 2016.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 869	1 793	1 076	641
Redusert abonnement	2 116	1 593	523	742
Samarbeidsabonnement	2 116	1 493	623	50
Kompostabonnement	2 008	1 493	515	46
Restavfall dunk 240 l	4 306	3 236	1 070	25
Restavfall dunk 360 l	6 128	4 879	1 249	6
Restavfall dunk 660 l	11 485	9 165	2 320	3
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	17 324	15 144	2 180	
Sekk	2 869	1 793	1 076	23
Sekk redusert	2 116	1 593	523	42
Hytte- og fritidsabonnement	1 434	750	684	786
				2 363

Tall fra ÅRIM angir at det i gjennomsnitt var 2 363 abonnenter i 2016, og av dette var 33,3 % hytte- og fritidsabonnementer. Av deltakerkommune er det Norddal og Stordal som har en høyere andel. Videre var det 641 med et standardabonnement, og det utgjør 40,6 % av alle abonnement eks hytte- og fritidsabonnementene. Stranda har i likhet med Sykkylven, og til dels Giske, en relativ stor andel med redusert abonnement.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 5 104 416 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 3 402 693 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd*
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	1 047	356	487	204
Redusert abonnement	494	356	97	41
Samarbeidsabonnement	597	356	170	71
Kompostabonnement	488	356	93	39
Restavfall dunk 240 l	1 011	356	462	193
Restavfall dunk 360 l	1 156	356	564	236
Restavfall dunk 660 l	2 146	356	1 262	528
Sekk	1 047	356	487	204
Sekk redusert	494	356	97	41
Hytte og fritidsabonnement	674	356	224	94

* En korrigering på 979 070 kr er trukket fra overskudd

Forbrenningskostnadene var 606 602 kr, mens de andre kostnadene var 841 489 kr. Det var gjennomført en korrigering i regnskapet for 2016 hvor det ble overført 979 070 kr til husholdningsregnskapet. Det var et overskudd på 1 232 702 kr i 2016, eller 253 632 kr når en trekker fra korrigeringen.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er disse i liten grad variable kostnader og i stor grad indirekte kostnader som kommunen selv belaster ved administrering og utfakturering. I analysen skal vi derfor fordele disse med et fast beløp per abonnement. De faste kostnadene på 256 kr per abonnent beregnes ved å fordele de andre kostnadene på 2 363 abonnenter.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene er selvsagt avhengig av hvor stort påslag kommunestyret fastsetter utover ÅRIMs priser på en abonnementsstype. Påslaget som gjøres på det redusert abonnement, innebærer at denne abonnementsstypen i liten grad er med på å dekke forbrenningskostnaden. Det igjen innebærer at standardabonnementet får en forholdvis høy forbrenningskostnad. Dette kan være en utilsiktet konsekvens av at Stranda kommune historisk har gitt en stor rabatt på det reduserte abonnement, som igjen har gitt en stor etterspørsel. Senere har en ikke justert dette i tråd med ÅRIMs prisstruktur som i mindre grad differensierer mellom et standard og redusert abonnement.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 869 kr og en utgift til ÅRIM på 1 793 kr. Dette gav et justert påslag på 1 047 kr som fordeler seg med 256 kr i faste utgifter og 487 kr i forbrenningskost. De resterende 204 kr går til overskudd og fond, samt en stor korrigerings. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så estimerer vi forbrenningskostnaden til 224 kr.

Til sammenlikning så beregnet ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement og 250 kr i forbrenning for et hytte- og fritidsabonnement.

Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon og beregning av forbrenningskostnaden som følger av det gebyret, må en være oppmerksom på at ÅRIM satte ned prisen fra 1 070 til 750 kr i slutten av 2016, nesten et år etter at gebyrene ble fastsatt.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	-2 023 940	-1 611 309	-2 237 041	-2 235 245	-4 795 518	-3 562 816
Utjevningsfond per 31.12	202 385	841 754	672 632	606 177	621 945	840 815
Fond per 31.12	-1 821 555	-769 555	-1 564 409	-1 629 068	-4 173 573	-2 722 001
Fond per abonnent (2 363)	-771	-326	-662	-689	-1 766	-1 152

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en negativ saldo på 3 562 816 kr. Utjevningsfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen og det stod med en saldo per 31.12.16 på 840 815 kr. Tjenesteområdet hadde altså en fordring på abonnentene på 2 722 001 kr per 31.12.16, og det utgjør 1 152 kr per abonnent.

Selvkostfondet for renovasjon har hatt en stor negativ saldo siden utgangen av 2009. Videre observeres en viss variasjon, som nok har sammenheng med ulike feilperiodiseringer.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en økning i gebyrene. Vi har satt opp en tabell:

	Gebyr 2016	Gebyr 2017	Økning	Antall abbonenter	Beløp
Restavfall dunk 140 l	2 869	3 185	316	641	202 477
Restavfall redusert kvar 2.veke	2 116	2 349	233	742	172 886
Hytte og fritidsrenovasjon	1 434	1 592	158	786	124 228
					499 591

Overskuddet i 2016 når en tar hensyn til korrigeringen var om lag 0,3 mill kr, prisøkning gir ytterligere 0,5 mill kr, slik at det anslagvis vil gi et overskudd i underkant av 1,0 mill kr. Dette igjen kan innebære at en ved utgangen av 2017 fortsatt har et stort negativ fond.

Stranda kommune skal belaste husholdningene med renter på det som kommune har utestående. En rente på 1,670 % av 3 mill kr utgjør om lag 50 000 kr som skal belastes husholdningene.

3.5 Stordal kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret i en egen sak om de kommunale selvkostgebyrene. Kommunestyret vedtok gebyrene i sak 095/15 den 16.12.15, etter innstilling fra formannskapet som behandlet dem i sak 107/15 den 25.11.15. Det gikk fram av saken at:

Momentum sjølvkost as har sett opp ei oversikt over sjølvkost for dei kommunale gebyra i Stordal.

Videre at:

Innafor det som ein kan krevje gebyr i høve til dokumentert kostnad – dei såkalla sjølvkostområda - innan VAR (vatn, avløp og renovasjon), har ein no fått på plass verktøy som gjer oss betre i stand til å få eit fullgodt oversyn over reelle kostnader (først brukt ved gebyrfastsetting 2015).

Vedtaket ble slik:

Med bakgrunn i dei kalkylar som er gjort i Momentum sjølvkost, rår ein Stordal kommunestyre til å vedta følgjande regulering av sjølvkostgebyra frå 2015 til 2016:

Renovasjon: 0,0 %

I saken lå det ved et detaljert oppsett over gebyrregulativene:

Varenamn	2015 Gebyr eks. mva	2016 Gebyr eks. mva
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 737	2 737
Redusert abonnement	2 433	2 433
Samarbeidsabonnement	2 280	2 280
Kompostabonnement	2 280	2 280
Restavfall dunk 240 l	5 124	5 124
Restavfall dunk 360 l	7 639	7 639
Restavfall dunk 660 l	11 882	11 882
Restavfall dunk 770 l – 1100 l	19 565	19 565
Hytte og fritidsabonnement	1 232	1 232
Gebyr ekstra sekker merka "ÅRIM"	67	67

Standardabonnement for 2016 var altså 2 737 kr eks mva. Dette var det samme som for 2015. Gebyret for 2017 ble vedtatt av kommunestyret den 14.12.16 som sak 106/16 på samme måte som året før. I saken stod det at: *Renovasjonsgebyr blir redusert med -12,2% frå 2016 til 2017. Renovasjon har positivt fond, og kostnaden frå Årim går ned.*

Det var satt opp følgende tabell:

Varenamn	2016 Gebyr eks. mva	2017 Gebyr eks. mva
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 737	2 403
Redusert abonnement	2 433	2 136
Samarbeidsabonnement	2 280	2 002
Kompostabonnement	2 280	2 002
Restavfall dunk 240 l	5 124	4 499
Restavfall dunk 360 l	7 639	6 707
Restavfall dunk 660 l	11 882	10 432
Restavfall dunk 770 l – 1100 l	19 565	17 178
Hytte og fritidsabonnement	1 232	1 082
Gebyr ekstra sekker merka "ÅRIM"	67	59

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 403 kr eks mva, altså en stor nedgang fra 2016.

Stordal kommune har en egen avtale om forbrenning og står selv for faktureringen, slik at de betaler basisprisen til ÅRIM, som er 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 944 kr i 2016.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 737	1 793	944	304
Redusert abonnement	2 433	1 593	840	26
Samarbeidsabonnement	2 280	1 493	787	17
Kompostabonnement	2 280	1 493	787	42
Restavfall dunk 240 l	5 124	3 236	1 888	4
Restavfall dunk 360 l	7 639	4 879	2 760	
Restavfall dunk 660 l	11 882	9 165	2 717	2
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	19 565	15 144	4 421	
Sekk	2 737	1 793	944	6
Sekk redusert	2 433	1 593	840	1
Hytte- og fritidsabonnement	1 232	750	482	426
				828

I alt var det i gjennomsnitt 828 abonnenter i 2016, og av dette var 51,5 % hytte- og fritidsabonnementer. Av deltakerkommunene er det ingen som har en høyere andel. Videre var det 304 med et standardabonnement, og det utgjør 75,7 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene, så ser en bort i fra hytte- og fritidsabonnementene er det liten differensiering av renovasjonstjenestene i Stordal kommune

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 1 634 168 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 1 072 583 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	912	106	338	469
Redusert abonnement	812	106	295	410
Samarbeidsabonnement	761	106	274	380
Kompostabonnement	761	106	274	380
Restavfall dunk 240 l	1 833	106	723	1 004
Restavfall dunk 660 l	2 532	106	1 016	1 410
Sekk	912	106	338	469
Sekk redusert	812	106	295	410
Hytte- og fritidsabonnement	470	106	152	211

Kostnadene til forbrenning var 198 327 kr i 2016, og resultatet for husholdningsrenovasjonen var 5 362 kr, slik at de andre kostnadene blir 357 897 kr. Om en fordeler disse faste kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM på 828 abonnenter, så blir det faste påslaget 433 kr per abonnement. I regnskapet under ansvarsområdet til renovasjon er det kostnadsført 270 000 kr som en intern overføring fra et annet ansvarsområde, og inntektsført 267 222 kr som en refusjon fra Norddal kommune for utførte tjenester for ÅRIM for 1. og 2. halvår 2016. I selvkostberegningen fra Momentum inngår denne kostnaden, men ikke inntekten. Vi vil videre i vår analyse legge til grunn at dette er en regnskapsmessig feil som vil bli korrigert, og vil legge til grunn at resultatet var 275 362 kr, og det gir andre kostnader på 87 897 kr, som gir 106 kr abonnement.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene er selvsagt avhengig av hvor stort påslag kommunestyret fastsetter utover ÅRIMs priser på en abonnementstype.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 737 kr og en utgift til ÅRIM på 1 793 kr. Dette gav et justert påslag på 912 kr som fordeler seg med 106 kr i faste utgifter og 338 kr i forbrenningskostnad. De resterende 469 kr går til overskudd og fond. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så estimerer vi forbrenningskostnaden til 211 kr.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement og 250 kr i forbrenning for et hytte- og fritidsabonment.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	26 136	26 136	26 136	571 966	607 604	890 467
Utjevningsfond per 31.12	43 600	187 666	149 961	201 509	203 987	272 857
Fond per 31.12	69 735	213 802	176 097	773 475	811 591	1 163 324
Fond per abonnent (828)	84	258	213	934	980	1 405

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en saldo på 623 244 kr, eller 890 467 kr når en tar med feilen nevnt ovenfor. Utjevningsfondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, stod med en saldo per 31.12.16 på 272 857 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 1 163 324 kr ved utgangen av 2016, og det utgjør 1 405 kr per abonnent.

Stordal kommune gjorde ikke avsetninger til selvkostfond før i 2014. Saldo på 26 136 kr ble avsatt i 2008.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 334 kr for et standardabonnement. Overskuddet per abonnent var 469 kr, slik at dette gebyret tar sikte på å holde selvkostfondet stabilt.

I 2016 har Stordal kommune lagt til 10 277 kr til fondet, og det innebærer en rente på 1,670 %.

3.6 Haram kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret i en egen sak 099/15 den 17.12.15 om gebyr for de kommunale tjenestene. Det var formannskapet som innstilte i sak 081/15 den 01.12.15. Under husholdningsavfall stod det:

Eit mål med etableringa av ÅRIM var å få ut ein stordriftsfordel. ÅRIM skal ha fokus på kostnadseffektiv drift, ein føresetnad for dette er at det blir etablert mest mogleg like løysingar i kommunane.

Frå 2015 tok ÅRIM over ansvaret for dei bemanna miljøstasjonane. Målet var at kundane skal oppleve tilbodet på miljøstasjonane som betre og felles i heile regionen og miljøstasjonane skal vere robust nok til å handtere krav frå styresmaktene. Det er innført betaling for levering av avfall over ein kvote i samsvar med retningslinjer og vedtak i Årim. All inntekt blir tilbakeført til kommunene.

Det er innført renovasjonsgebyr for fritidsbustad i Haram frå 2015. Kostnaden for tenesta blir dekt av gjeldande gebyr.

Nær alle oppgåver for renovasjon er overført frå eigarkommunane til ÅRIM. Gjennom målretta fokus på kostnadseffektiv drift er kostnadene for tenestene ÅRIM utfører for kommunen forutsigbare og i samsvar med budsjett.

Det er ikkje behov for å auke gebyra for renovasjon i 2016.

I saken var det også en tabell over standardgebyrene for 2015 og 2016. Det lå også ved et notat fra Momentum, som gav en utførlig oversikt over selvkostregnskapene. Vedtaket var slik:

Kommunestyret fastset gebyr for kommunale tenester – Eigedom og teknisk drift - 2016, slik det går fram av regulativ vedlagt saka, datert 25.11.2015. Vedtaket medfører følgjande endringar i betalingsattsane:

Vassforsyning	0,0 %
Avløp	0,0 %
Slamtømming	11,0 %
Renovasjon	0,0 %
Feie- og tilsyn	0,0 %

I saken lå det ved et detaljert oppsett over gebyrregulativene:

Hushaldningsavfall	Netto	inkl .25 % mva
Sekkestativ og plastdunk 140l m/papir (standardabonnement)	2 790	3 488
Sekkestativ og plastdunk 140l m/kompost og papir	1 880	2 350
Samarbeid om sekkestativ og plastdunk 140l m/papir	1 880	2 350
Samarbeid om sekkestativ og plastdunk 140l m/papir og kompost	1 780	2 225
Samarbeidsløysingar felles dunkar/containere. Minstesats pr. eigned.	1 880	2 350
(Ved samarbeidsløysingar som ikkje gir kostndsreduksjon tilsvarande reduksjonen i gebyret skal det nyttast pris for standardabonnement)		
Plastdunk 240l m/papir	4 700	5 875
Plastdunk 360l m/papir	6 300	7 875
Plastdunk 660l m/papir	11 940	14 925
Plastdunk 770-1100l m/papir	14 690	18 363
Hytter og fritidsbustader	1 320	1 650

Standardabonnement for 2016 var altså 2 790 kr eks mva. Det var det samme som for 2015.

Gebyrene for 2017 ble vedtatt av kommunestyret den 15.12.16 som sak 111/16 på samme måte som året før. Oppsettet for gebyrene var slik i 2017:

Husholdningsavfall	Netto	inkl .25 % mva
Sekkestativ og plastdunk 140l m/papir (standardabonnement)	2 743	3 428
Sekkestativ og plastdunk 140l m/kompost og papir	1 848	2 310
Samarbeid om sekkestativ og plastdunk 140l m/papir	1 848	2 310
Samarbeid om sekkestativ og plastdunk 140l m/papir og compost	1 750	2 187
Samarbeidsløysingar felles dunkar/containere. Minstesats pr. eigned.	1 848	2 310
(Ved samarbeidsløysingar som ikkje gir kostndsreduksjon tilsvarande reduksjonen i gebyret skal det nyttast pris for standardabonnement)		
Plastdunk 240l m/papir	4 620	5 775
Plastdunk 360l m/papir	6 193	7 741
Plastdunk 660l m/papir	11 737	14 671
Plastdunk 770-1100l m/papir	14 440	18 050
Hytter og fritidsbustader	1 298	1 622

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 743 kr eks mva, altså en liten nedgang fra 2016.

Haram kommune har en egen avtale om forbrenning og står selv for faktureringen, slik at de betaler basisprisen til ÅRIM. Den var 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Gebyret for et standardabonnement i 2016 gav dermed et påslag på 997 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 790	1 793	997	2 640
Redusert abonnement	1 880	1 593	287	236
Samarbeidsabonnement	1 880	1 493	387	245
Kompostabonnement	1 880	1 493	387	148
Restavfall dunk 240 l	4 700	3 236	1 464	65
Restavfall dunk 360 l	6 300	4 879	1 421	5
Restavfall dunk 660 l	11 940	9 165	2 775	21
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	14 690	15 144	-454	1
Sekk	2 790	1 793	997	22
Sekk redusert	1 880	1 593	287	8
Hytte- og fritidsabonnement	1 320	750	570	356
				3 746

Det var 3 746 abonnenter i 2016, og av dette var 9,5 % hytte- og fritidsabonnementer. Av deltakerkommune er det Sula, Giske og Ålesund som har en lavere andel. Videre var det 2 640 med et standardabonnement, og det utgjør 77,9 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Det er kun Sula av deltakerkommunene som har en høyere andel.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 10 183 841 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 6 511 546 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	1 123	562	476	85
Redusert abonnement	368	562	-164	-29
Samarbeidsabonnement	469	562	-78	-14
Kompostabonnement	469	562	-78	-14
Restavfall dunk 240 l	1 674	562	944	169
Restavfall dunk 360 l	1 697	562	964	172
Restavfall dunk 660 l	3 300	562	2 323	415
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	157	562	-343	-61
Sekk	1 123	562	476	85
Sekk redusert	368	562	-164	-29
Hytte og fritidsabonnement	630	562	58	10

Forbrenningskostnadene var 1 331 071 kr, mens de andre kostnadene var 2 103 122 kr. Det gav et overskudd på 238 102 kr for 2016.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så var det om lag 0,9 mill kr i direkte lønnskostnader, 0,8 mill kr i indirekte kostnader, 0,2 mill kr i kapitalkostnader og 0,1 mill kr i kjøp fra særbedrifter. I analysen skal vi fordele disse med et fast beløp per abonnement, og med 3 746 abonnenter gir det et beløp på 562 kr per abonnent.

Når det gjelder overføringen av miljøstasjonene til ÅRIM i 2015, så valgte Haram kommune ikke en modell der de ansatte ble leid ut til ÅRIM, som var modellen som en del andre kommuner valgte. Noen av de direkte lønnskostnadene i 2016 er relatert til mindre restoppgaver og andre restkostnader som vil bli noe justert ned framover.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene er avhengig av hvor stort påslag kommunestyret fastsetter utover ÅRIMs priser på denne typen. De andre abonnementstypene som redusert, samarbeid og kompost settes så vidt lavt at det ikke dekker de faste kostnadene. Påslaget settes også lavt i forhold hytte- og fritidsabonnement, slik at det er standardabonnementet som i all hovedsak dekker forbrenningskostnadene.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 790 kr og en utgift til ÅRIM på 1 793 kr. Dette gav et justert påslag på 1 123 kr som fordeler seg med 562 kr i faste utgifter og 476 kr i forbrenningskostnader. De resterende 85 kr går til overskudd og fond. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så estimerer vi forbrenningskostnaden til 58 kr.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement og 250 kr i forbrenning for et hytte- og fritidsabonnent.

Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, og beregning av forbrenningskostnaden som følger av dette gebyret, må en være oppmerksom på at ÅRIM satt ned prisen fra 1 070 til 750 kr i slutten av 2016, nesten et år etter at gebyrene ble fastsatt.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	-1 043 991	-2 715 422	15 881	1 648 309	1 329 001	1 591 488
Utjevningsfond per 31.12	383 885	1 641 256	1 311 502	975 213	1 143 977	1 575 024
Fond per 31.12	-660 106	-1 074 166	1 327 383	2 623 522	2 472 978	3 166 512
Fond per abonnent (3 746)	-176	-287	354	700	660	845

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 hadde det en

saldo på 1 591 488 kr. Utjevningfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det hadde en saldo per 31.12.16 på 1 575 024 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 3 166 512 kr i alt ved utgangen av 2016, og det utgjør 845 kr per abonnent.

Haram kommune hadde et positivt selvkostfond ved inngangen til 2011 på 172 760 kr. Et underskudd i 2011 gav et negativt selvkostfond ved utgangen av året på 1 043 991 kr. Utviklingen videre gav et ytterligere underskudd og den negative saldoen økte til 2 715 422 kr. Denne negative saldoen ble tatt inn igjen i sin helhet i 2013. I årene 2014, 2015 og 2016 har selvkostfondet lagt noenlunde stabilt rundt 1,5 mill kr. Utjevningfondet i dag er på samme nivå som selvkostfondet.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 47 kr for et standardabonnement. Overskuddet per abonnent var 85 kr, så det legges opp til å holde selvkostfondet på dagens nivå.

Haram kommune har i 2016 lagt til 24 369 kr til fondet, og det innebærer en rente på 1,67 %.

3.7 Sykkylven kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt i kommunestyret i sak 69/15 den 14.12.15. De ulike gebyrene på VAR-området blir behandlet som egen sak. Rådmannens innstilling til vedtak var å redusere husholdningsgebyret med 12 % og øke gebyret for hytter og fritidseiendommer med 50 kr. I Nærings- og utviklingsutvalget som behandlet saken først, ble det tilrådd å holde gebyret for hytter og fritidseiendommer uendret. Videre gjorde de en innstilling på en slik uttalelse:

Kommunestyret er uroa over kostnadsnivået for tenester frå Årim, og ber om at kommunen sin representant tek dette opp i selskapsmøta, og melder tilbake til kommunen om utfallet av dette.

Formannskapetets innstilling var i tråd med Nærings- og utviklingsutvalget, og kommunestyret fattet et enstemmig vedtak i tråd med denne. I kommunestyret gav ÅRIM en presentasjon, og det ble gitt muligheter til å stille spørsmål.

Det er langt på vei styret i Sykkylven Energi AS som legger fram saken med innstilling når det gjelder VAR-gebyrene i Sykkylven. I en driftsavtale av 04.06.02 ble selskapet gitt ansvaret for vann, avløp og avfall/slam, samt innfordring av feieavgift. I tråd med dette er det også selskapet som håndterer kommunens forbindelse mot ÅRIM driftsmessig. Styresaken lå ved gebyrsaken, og de detaljerte prisene gikk fram av et vedlegg:

	2015	2016
	Pris eks mva	Pris eks mva
Renovasjon (12% reduksjon frå 2015)		
Standard abonnement	3 234	2 846
Redusert abonnement	2 587	2 276
Samarbeidsabonnement	2 573	2 264
Kompostabonnement	2 487	2 188
240 liter restavfall	6 306	5 549
360 liter restavfall	9 378	8 253
660 liter restavfall	18 756	16 505
Hytte- og fritidsabonnement	1 420	1 470
Tilleggstenester renovasjon: Ekstra sekk	80	50

Gebyret for et standardabonnement i 2016 var 2 846 kr eks mva, som var en viss nedgang fra 2015 hvor gebyret var 3 234 kr eks. mva. Gebyrene for 2017 ble vedtatt i kommunestyret den 12.12.16, også da som en egen VAR-gebyrsak 97/16. De detaljerte prisene var satt opp slik:

	2016	2017
	Pris eks mva	Pris eks mva
Renovasjon (% reduksjon avhengig av type abonnement)		
Standard abonnement (-10%)	2 846	2 561
Redusert abonnement (-8%)	2 276	2 094
Samarbeidsabonnement (-8%)	2 264	2 083
Kompostabonnement (-8%)	2 188	2 013
240 liter restavfall (-10%)	5 549	4 994
360 liter restavfall (-10%)	8 253	7 428
660 liter restavfall (-10%)	16 505	14 855
Hytte- og fritidsabonnement (-21%)	1 420	1 120
Tilleggstenester renovasjon og slam: sjå tabell 2 frå ÅRIM		

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 561 kr eks mva, altså en ytterligere nedgang.

Sykkylven Energi AS har ikke en egen avtale om forbrenning, men står selv for faktureringen. For et standardabonnement ble det i 2016 betalt en basispris på 1 793 kr og en forbrenningspris på 430 kr til ÅRIM, som gir en pris på 2 223 kr per standardabonnement. For 2017 er basisprisen den samme som i 2016, men forbrenningsprisen er økt til 466 kr, slik at for et standardabonnement blir det betalt 2 259 kr i 2017. Gebyret for et standardabonnement i 2016 gav dermed et påslag på 623 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 846	2 223	623	875
Redusert abonnement	2 276	1 937	339	1 412
Samarbeidsabonnement	2 264	1 923	341	242
Kompostabonnement	2 188	1 837	351	1
Restavfall dunk 240 l	5 549	3 972	1 577	32
Restavfall dunk 360 l	8 253	5 983	2 270	18
Restavfall dunk 660 l	16 505	11 190	5 315	14
Sekk	2 846	2 223	623	17
Sekk redusert	2 276	1 937	339	34
Hytte- og fritidsabonnement	1 470	1 000	470	546
				3 190

Sykkylven hadde 3 190 abonnenter i 2016, og av dette var 17,1 % hytte- og fritidsabonnementer. Videre var det 875 med et standardabonnement, og det utgjør 33,1 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Dette er lavt, og det har sammenheng med at de fleste har et reduserte abonnement.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 7 635 478 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 6 105 194 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Forbrenning	Faktisk påslag	Justert påslag	Faste kostnader	Overskudd
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	361	692	615	272	343
Redusert abonnement	289	394	330	272	58
Samarbeidsabonnement	361	410	346	272	74
Kompostabonnement	289	406	345	272	73
Restavfall dunk 240 l	619	1 694	1 551	272	1 280
Restavfall dunk 360 l	928	2 446	2 232	272	1 960
Restavfall dunk 660 l	1 702	5 638	5 223	272	4 952
Sekk	361	692	615	272	343
Sekk redusert	289	394	330	272	58
Hytte og fritidsabonnement	210	510	473	272	201

Forbrenningskostnadene ligger altså inne i prisen som betales til ÅRIM. I og med at ÅRIM ikke har ansvaret for forbrenningen for de fleste kommunene, er det likevel valgt en modell hvor det gjøres en avregning for kommunene Sykkylven, Giske og Vestnes i forhold til faktisk kostnad i den aktuelle kommunen. Vi har gjengitt disse faktiske forbrenningsprisene til ÅRIM i tabellen ovenfor. Dette innebærer også at det faktiske påslaget blir justert tilsvarende, og vi har også angitt disse i tabellen ovenfor.

De andre kostnadene var 866 499 kr og det gav et overskudd på 663 785 kr for 2016. Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er

disse i liten grad variable kostnader og i stor grad indirekte kostnader som selskapet selv belaster ved administrering og utfakturering. I analysen skal vi derfor fordele disse med et fast beløp per abonnement. De faste kostnadene på 272 kr per abonnent beregnes ved å fordele de andre kostnadene på 3 190 abonnenter.

Påslaget på 272 kr inneholder avskrivninger på egne investeringer samt 61 kr per abonnement som er knyttet til historiske kostnader som Sykkylven kommune etter avtale belaster Sykkylven Energi AS årlig i form av leieutgifter. Påslag justert for dette blir 142 kr per abonnement som går til å dekke fakturering, samt etterdriftsforpliktelser på Haugseth.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementsstypenes samlede bidrag til overskudd. Vi har fordelt overskuddet i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd er selvsagt avhengig av hvor stort påslaget er utover ÅRIMs priser. ÅRIM differensiere i mindre grad mellom et standardabonnement og et redusert abonnement, enn det kommunen gjør i gebyrfastsettelse. ÅRIMs forskjell er 286 kr, mens gebyrforskjellen er 570 kr.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 846 kr og en utgift til ÅRIM på 2 223 kr. I denne utgiften til ÅRIM ligger en forbrenningskostnad på 430 kr inne, men den faktiske kostnaden til forbrenning var altså 361 kr. Det justerte påslaget på 615 kr fordeler seg med 272 kr i faste kostnader og 343 kr som går til overskudd og fond. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så er faktisk forbrenningskostnad på 210 kr.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste kostnader.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	-890 976	-1 091 323	90 304	1 277 466	2 644 632	3 358 541
Utjevningfond per 31.12	333 724	1 401 826	1 120 177	811 741	908 168	1 241 081
Fond per 31.12	-557 252	310 503	1 210 481	2 089 207	3 552 800	4 599 622
Fond per abonnent (3 190)	-175	97	379	655	1 114	1 442

Selvkostfondet er fondet som administreres av selskapet selv, og per 31.12.16 stod det med en saldo på 3 358 541 kr. Utjevningfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 1 241 081 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 4 599 622 kr i alt ved utgangen av 2016, og det utgjør 1 442 kr per abonnent.

Utviklingene i fondene fra 2012 og fram til i dag, er kjennetegnet med en oppbygging av fond fra en situasjon med et negativt fond.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 285 kr for et standardabonnement og 182 kr for et redusert abonnement. Dette innebærer at selvkostfondet trolig vil stabilisere seg på dagens nivå.

Sykkylven kommune har i 2016 lagt til 50 125 kr til fondet, og det innebærer en rente på 1,670 %. Dette er en rente i tråd med det retningslinjene fastsetter.

3.8 Giske kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret som egen sak 129/15 den 19.11.15, der det i vedtaket punkt 1 går fram at:

Giske kommunestyre fastset gebyr og betalingssatsar slik dei går fram av vedlegg.

I forkant sendte formannskapet saken til komiteene for uttale før endelig behandling. I sak 002/15 den 05.11.15 gjorde *Komité for miljø og tekniske saker* vedtak om å: *tilrå at framlegget til gebyr og betalingssatser i punktene 5 t.o.m. 11 og 16 blir enstemmig godkjent.*

Av saksframstillingen gikk det fram at:

Fr  2015 er det fremja felles sak til kommunestyre om betalingssatsar for Giske kommune. Rådmannen legg fram hefte med framlegg til gebyr og betalingssatsar for 2016.

På side 3 er ei fullstendig oversikt over endringane i satsane. Satsane er indeksregulert med 3 % frø 2015 eller til sjølvkost, dersom ikkje anna er regulert i lovverk.

I vedlegget under renovasjon gikk det fram følgende tabell

Avfallsgebyr					Eks. mva	Inkl. mva
Ordin�ert avfallsgebyr utan		reduksjon	(52 t�m./�r)	kr.	2 800,00	3 500,00
Avfallsgebyr redusert	20 %	reduksjon	(26 t�m./�r)	kr.	2 240,00	2 800,00
Avfallsgebyr kompost	30 %	reduksjon	(26 t�m./�r)	kr.	1 960,00	2 450,00
Pris p� tilleggskj�p av renovasjonssekkar			(1/52 ord.gebyr)	kr.	54,00	67,50

Under tabellen stod følgende:

Det er høve for abonnentar å samarbeide om bruk av felles avfallsdunkar:

Avfallsgebyr for bruk av større dunkar for restavfall enn ordin ert (140 l) blir auka prosentvis like mykje som avfallsvolumet blir auka i prosent.

Avfallsgebyra er basert på at avfallsdunken er plassert maksimum 5 meter frå vegkant.

Standardabonnement for 2016 var altså 2 800 kr eks mva, som var en økning på 100 kr fra 2015. Gebyret for 2017 ble vedtatt av kommunestyret den 15.12.16 som sak 096/16 på samme måte som året før. Det var da satt opp følgende tabell:

Avfallsgebyr				Eks. mva	Inkl. mva
Ordin�ert avfallsgebyr utan		reduksjon	(52 t�m./�r)	2 900,00	3 625,00
Avfallsgebyr redusert	20 %	reduksjon	(26 t�m./�r)	2 320,00	2 900,00
Avfallsgebyr kompost	30 %	reduksjon	(26 t�m./�r)	2 030,00	2 537,50
Pris p� tilleggskj�p av renovasjonssekkar			(1/52 ord.gebyr)	56,00	70,00

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 900 kr eks. mva., altså en økning fra 2016.

Giske kommune har ikke en egen avtale om forbrenning, men står selv for faktureringen. For et standardabonnement ble det i 2016 betalt en basispris på 1 793 kr og en forbrenningspris på 430 kr til ÅRIM, som gir en pris på 2 223 kr per standardabonnement. For 2017 er basisprisen den samme som i 2016, men forbrenningsprisen er økt til 466 kr, slik at for et standardabonnement blir det betalt 2 259 kr i 2017. Gebyret for et standardabonnement i 2016 gav dermed et påslag på 577 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 800	2 223	577	1 828
Redusert abonnement	2 240	1 937	303	895
Samarbeidsabonnement	1 960	1 923	37	88
Kompostabonnement	1 960	1 837	123	101
Restavfall dunk 240 l	4 800	3 972	828	13
Restavfall dunk 360 l	7 200	5 983	1 217	2
Restavfall dunk 660 l	13 200	11 190	2 010	6
Sekk	2 800	2 223	577	5
Sekk redusert	2 240	1 937	303	4
				2 942

Giske kommune hadde 2 942 abonnenter i 2016, og det var ikke innført hytte- og fritidsrenovasjon. Videre var det 1 828 med et standardabonnement, og det utgjør 62,1 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Dette er i tråd med andelen for alle deltakerkommunene samlet.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 7 747 132 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 6 241 419 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Forbrenning	Faktisk påslag	Justert påslag	Faste kostnader	Overskudd*
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	395	612	626	86	540
Redusert abonnement	316	331	341	86	255
Samarbeidsabonnement	395	72	80	86	-6
Kompostabonnement	316	151	159	86	73
Restavfall dunk 240 l	675	889	911	86	825
Restavfall dunk 360 l	1 013	1 308	1 341	86	1 255
Restavfall dunk 660 l	1 858	2 177	2 237	86	2 151
Sekk	395	612	626	86	540
Sekk redusert	316	331	341	86	255

* En korrigering på 107 563 kr er trukket fra overskuddet

Forbrenningskostnadene ligger altså inne i prisen som betales til ÅRIM. I og med at ÅRIM ikke har ansvaret for forbrenningen for de fleste kommunene, er det likevel valgt en modell hvor det gjøres en avregning for kommunene Sykkylven, Giske og Vestnes i forhold til faktisk kostnad i den aktuelle kommunen. Vi har gjengitt disse faktiske forbrenningsprisene til ÅRIM i tabellen ovenfor. Dette innebærer også at det faktiske påslaget blir justert tilsvarende, og vi har også angitt disse i tabellen ovenfor.

De andre kostnadene var 159 365 kr. Det gav et overskudd på 1 346 348 kr for 2016.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er dette lønnsutgifter, direkte kostnader og kapitalkostnader ved drift av miljøstasjonen som motsvares av en inntekt fra ÅRIM på 1,8 mill kr basert på timeforbruk etter avtalte priser, samt avtalt husleie. De indirekte kostnader er beregnet til 167 685 kr. I analysen skal vi fordele de faste kostnadene med et fast beløp per abonnement. Med 2 942 abonnenter blir det 86 kr per abonnent.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementsstypenes samlede bidrag til overskudd. Vi har fordelt overskuddet i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd er selvsagt avhengig av hvor stort gebyrpåslaget er utover ÅRIMs priser.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 800 kr og en utgift til ÅRIM på 2 223 kr. I denne utgiften til ÅRIM ligger en forbrenningskostnad på 430 kr inne, men den faktiske kostnaden til forbrenning var altså 361 kr. Det justerte påslaget på 615 kr fordeler seg med 272 kr i faste kostnader og 343 kr som går til overskudd og fond.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste kostnader.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	211 948	-1 469 517	-2 101 023	-1 777 110	-1 499 651	-153 302
Utjevningsfond per 31.12	301 917	1 337 442	1 068 728	808 414	894 270	1 234 302
Fond per 31.12	513 865	-132 076	-1 032 294	-968 696	-605 381	1 081 000
Fond per abonnent (2 942)	175	-45	-351	-329	-206	367

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en negativ saldo på 153 302 kr. Utjevningsfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 1 234 302 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 1 081 000 kr i alt ved utgangen av 2016, og det utgjør 367 kr per abonnent.

Utviklingene i fondene fra 2011 og fram til i dag, er kjennetegnet med et underskudd som oppstod i 2012 og et ytterligere underskudd i 2013. For årene 2014 og 2015 var det overskudd, og det reduserte det negative fondet noe. Det meste av det negative fondet ble tatt igjen i 2016

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 100 kr for et standardabonnement. Da overskuddet for denne abonnementstype var 539 per abonnement i 2016 vil nok selvkostfondet være positivt ved utgangen av 2017.

Giske kommune har belastet fondet med 13 788 kr i 2016, og det innebærer en rente på 1,668 %. Dette er i tråd med retningslinjene.

3.9 Sula kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret den 17.12.15 i en egen sak 125/15, med tittel: *Kommunaltekniske avgifter - Gebyrregulativ 2016*. Saken hadde vært i *Fagutval for teknisk område* den 25.11.15 og i formannskapet den 01.12.15.

I saksframstillingen under renovasjon gikk det fram at: *Frå 2015 vart det innført lovpålagt hytterrenovasjon i Sula kommune*. Om henteordningen så stod det:

- *Hushaldningsavfall frå 3 010 abonnentar som kvar veke vert henta ved husvegg og køyrt til Tafjord Kraftvarme for forbrenning.*
- *85 hytteabonnentar.*
- *Plast og papiravfall som vert henta kvar 4. veke for materialgjenvinning.*

Om bringeordningen så stod det:

- *3 returpunkt for glas og metall (Shell Langevåg, bedehuset på Fiskarstrand og J.R. Sunde)*
- *”gratislevering med sortering” til Bingsa avfalls plass*
- *henting av farleg avfall på utvalte stader i løpet av året.*

Videre ble det vist til et mer detaljert notat over de ulike abonnementstypene som lå ved saken. Tilslutt ble det opplyst om saldo på fondet per 31.12.14 og gitt en prognose per 31.12.15.

I saken ble det også presentert en tabell som gav en oversikt over gjennomsnittlig gebyr i Møre og Romsdal og i kostragruppe 7, som en lett kunne sammenlikne med gebyrene i Sula.

1 000

Under vurdering stod det:

Vi rår til at renovasjonsavgiftene for 2016 vert halde på same nivå som for 2015: kr 2 575,- for ein 140 l dunk. For hytterrenovasjon, som vart innført frå og med 2015, rår ein og til at avgifta vert halde uendra på rundt halvparten av prisen på eit standardabonnement. Prisen på hytterrenovasjon vert dermed kr 1 350,- der kr 1 070 er prisen frå ÅRIM, og resten er tenkt å dekke levering til Tafjord kraftvarme.

Et utførlig budsjettnotat utarbeidet av Momentum Selvkost AS lå ved saken. Vedtaket var:

Kommunestyret godkjenner gebyrregulativ for kommunaltekniske tenester for 2016, jf. Dok.ID 254445 - Avgiftssatsar 2016.

I dokumentet som vedtaket viser til var det oppgitt følgende satser for avfall:

Avfallsbehandling – renovasjonsavgift (uendra frå 2015)

<i>Abonnement</i>	<i>kr 2 575,- / 140 l årsdunk.</i>
	<i>kr 4 483,- / 240 l</i>
	<i>kr 6 392,- / 360 l</i>
	<i>kr 12 070,- / 660 l</i>
<i>Henting kvar 2. veke</i>	<i>kr 2 060,-</i>
<i>Samarbeidsavtale</i>	<i>kr 1 931,-</i>
<i>Komposteringsavtale</i>	<i>kr 1 931,-</i>
<i>Hytterrenovasjon</i>	<i>kr 1 350,-</i>
<i>Ekstrasekk</i>	<i>kr 40,- / sekk</i>
<i>Miljøstasjonskort, erstatning</i>	<i>kr 200,-</i>

Gebyret for et standardabonnement i 2016 var altså 2 575 kr eks mva, som var uendret fra 2015.

Gebyrene for 2017 ble fastsatt på samme måte som i 2016, og ble framstilt slik:

Avfallsbehandling – renovasjonsgebyr (auka med 1,7 %)

<i>Abonnement</i>	<i>kr 2 618,40 / 140 l årsdunk.</i>
	<i>kr 4 488,80 / 240 l</i>
	<i>kr 6 732,80 / 360 l</i>
	<i>kr 12 344,00 / 660 l</i>
<i>Henting kvar 2. veke</i>	<i>kr 2 094,40</i>
<i>Samarbeidsavtale</i>	<i>kr 1 964,-</i>
<i>Komposteringsavtale</i>	<i>kr 1 964,-</i>
<i>Hytterrenovasjon</i>	<i>kr 1 050,40</i>
<i>Ekstrasekk</i>	<i>kr 50,- / sekk</i>
<i>Miljøstasjonskort, erstatning</i>	<i>kr 200,-</i>
<i>Miljøstasjonskort, tvilling</i>	<i>kr 40,-</i>

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 618 kr eks mva, altså en liten økning fra 2016.

Sula kommune har en egen avtale om forbrenning og står selv for faktureringen, slik at de betaler basisprisen til ÅRIM, som er 1 793 kr per standardabonnement både i 2016 og 2017. Forbrenningsavtalene er nå overdratt til ÅRIM.

I tillegg er det inngått en avtale med ÅRIM om en ekstra henteavstand for alle abonnentene. Dette beregner ÅRIM til å gi en ekstrakostnad på 180 kr, som belastes ved utfakturering. Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 602 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 575	1 973	602	2 670
Redusert abonnement	2 060	1 773	287	120
Samarbeidsabonnement	1 931	1 673	258	141
Kompostabonnement	1 931	1 673	258	6
Restavfall dunk 240 l	4 483	3 236	1 247	90
Restavfall dunk 360 l	6 392	4 879	1 513	18
Restavfall dunk 660 l	12 070	9 165	2 905	8
Hytte- og fritidsabonnement	1 350	750	600	88
				3 139

Det var 3 139 abonnenter i 2016, og av dette var 2,8 % hytte- og fritidsabonnementer. Av deltakerkommune er det ingen som har en lavere andel, med unntak av Ålesund og Giske som ikke hadde innført hytterrenovasjon i 2016. Videre var det 2 670 med et standardabonnement, og det utgjør 87,5 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Dette var den høyeste andelen av deltakerkommune.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 8 175 890 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 6 317 192 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Justert påslag	Faste kostnader	Forbrenning	Overskudd
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	591	142	442	6
Redusert abonnement	276	142	132	2
Samarbeidsabonnement	247	142	104	2
Kompostabonnement	247	142	104	2
Restavfall dunk 240 l	1 230	142	1 072	16
Restavfall dunk 360 l	1 486	142	1 324	19
Restavfall dunk 660 l	2 854	142	2 673	39
Hytte- og fritidsabonnement	598	142	449	7

Forbrenningskostnadene var 1 392 293 kr, mens de andre kostnadene var 445 956 kr. Det gav et overskudd på 20 450 kr for 2016.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er disse i liten grad variable kostnader og i stor grad indirekte kostnader som kommunen selv belaster ved administrering og utfakturering. I analysen skal vi derfor fordele disse med et fast beløp per abonnement. De faste kostnadene på 142 kr per abonnent beregnes ved å fordele de andre kostnadene på 3 139 abonnenter. Sula kommune har hatt investeringsutgifter i sammenheng med pålegg knyttet til et eldre deponi. Deler av disse blir belastet husholdningene og inngår i det faste påslaget.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementstypenes samlede bidrag til overskudd og dekning av forbrenningskostnaden. Vi har fordelt overskuddet og forbrenningskostnaden i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd og forbrenningskostnadene er selvsagt avhengig av hvor stort påslag kommunestyret fastsetter utover ÅRIMs priser på en abonnementstype.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 575 kr og en utgift til ÅRIM på 1 973 kr. Dette gav et justert påslag på 591 kr som fordeler seg til 142 kr i faste utgifter og 442 kr i forbrenningskost. De resterende 6 kr går til overskudd og fond. Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så estimerer vi forbrenningskostnaden til 449 kr.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste utgifter, 430 kr i forbrenning for et standardabonnement og 250 kr i forbrenning for et hytte- og fritidsabonnent.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	80	921 080	2 421 693	2 662 419	2 437 689	2 499 362
Utjevningsfond per 31.12	339 704	1 510 109	1 206 704	914 059	1 008 353	1 388 105
Fond per 31.12	341 795	2 433 201	3 630 410	3 578 492	3 448 057	3 889 483
Fond per abonnent (3 139)	109	775	1 157	1 140	1 098	1 239

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en saldo på 2 499 362 kr. Utjevningsfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 1 388 105 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 3 889 483 kr i alt ved utgangen av 2016, og det utgjør 1 239 kr per abonnent.

Utviklingene i selvkostfondet fra 2011 og fram til i dag, er kjennetegnet med en oppbygging fram mot 2013, for deretter å ha lagt stabilt på rundt 2,5 mill kr

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en liten økning på 43 kr for et standardabonnement.

Sula kommune har lagt til 41 223 kr til fondet i 2016, og det innebærer en rente på 1,670 %. Dette er en rente i tråd med det retningslinjene fastsetter.

3.10 Vestnes kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret i en egen sak om renovasjon- og slamgebyrene. Kommunestyret vedtok gebyrene i sak 095/2015 den 19.11.15, etter innstilling fra formannskapet som behandlet dem i sak 99/2015 den 09.11.15. Det gikk fram av saken at:

Sidan ÅRIM utfører Vestnes kommune sine lovpålagde oppgaver innan innsamling, gjenvinning og behandling av avfall og slam, følger vi ÅRIM si varelister og harmonerer prisane våre mest mogleg i samsvar med prisane frå ÅRIM, - med justering for administrasjon og fond/fordringar. ÅRIM gir eigarkommunane like prisar for likt arbeid på oppgåvene selskapet utfører innanfor renovasjon og slam. Desse kostnadane, saman med kommunen sine kostnader bestemmer prisen til abonnenten.

Kommunen skal ha full kostnadsdekking på renovasjon og slam. Overskot eller underskot i sjølvkostfond skal gå i balanse i løpet av ein periode på 3-5 år. Kommunen sitt sjølvkostfond påverkar dermed gebyret.

Videre var det gjort følgende vurdering:

For nokre tidlegare år har kostnadane på renovasjonsområdet vorte mindre enn budsjettert. Resultatet er at vi framleis har eit relativt stort sjølvkostfond. Dette er abonnentane sine pengar og vi reduserer difor fondet ved å ta lågare gebyr enn kostnadane tilseier, enno i nokre år frametter.

Et budsjettnotat fra Momentum lå også ved saken. Vedtaket var innledningsvis slik:

Vestnes kommunestyre vedtek å redusere renovasjonsgebyret med 8,7 % frå 2015 til 2016 for standardabonnement, og auke slamtømmingsgebyret med 7,5 % frå 2015 til 2016.

Deretter gikk de detaljerte prisene fram av vedtaket. For renovasjonsgebyret var de slik:

Type abonnement:	Pris ekskl. mva:	Pris inkl. mva:
Restavfall dunk 140 l	2 240,00	2 800,00
Restavfall dunk 240 l	3 992,00	4 990,00
Restavfall dunk 360 l	6 100,00	7 625,00
Restavfall dunk 660 l	11 408,00	14 260,00
Restavfall sekk	2 240,00	2 800,00
Restavfall dunk kvar andre veke	1 952,00	2 440,00
Restavfall sekk kvar andre veke	1 952,00	2 440,00
Restavfall kompost dunk kvar andre veke	1 852,00	2 315,00
Restavfall kompost sekk kvar andre veke	1 852,00	2 315,00
Restavfall samarbeid	1 852,00	2 315,00
Hytte og fritidsabonnement	1 288,00	1 610,00
Henteavstand 5 - 25 m	344	430
Henteavstand 25 - 40 m	1 024,00	1 280,00
Henteavstand 40 - 60 m	1 440,00	1 800,00
Henteavstand 60 - 100 m	2 260,00	2 825,00
Ekstrasekk	64	80

Standardabonnement for 2016 var 2 240 kr eks mva. Dette var, som det går fram av vedtaket, en reduksjon fra 2015 da gebyret var 2 456 kr eks mva.

Saken for 2017 ble fremmet for kommunestyret på samme måte som året før. For husholdningsrenovasjonen ble gebyrene slik:

Type abonnement:	Pris ekskl. Mva	Pris inkl. Mva
Restavfall dunk 140 l	2 020,00	2 525,00
Restavfall dunk 240 l	3 600,00	4 500,00
Restavfall dunk 360 l	5 504,00	6 880,00
Restavfall dunk 660 l	10 288,00	12 860,00
Restavfall sekk	2 020,00	2 525,00
Restavfall dunk kvar andre veke	1 760,00	2 200,00
Restavfall sekk kvar andre veke	1 760,00	2 200,00
Restavfall kompost dunk kvar andre veke	1 672,00	2 090,00
Restavfall kompost sekk kvar andre veke	1 672,00	2 090,00
Restavfall samarbeid	1 672,00	2 090,00
Hytte og fritidsabonnement utanfor fritakssonen	1 000,00	1 250,00
Henteavstand 5 - 25 m	344,00	430,00
Henteavstand 25 - 40 m	1 024,00	1 280,00
Henteavstand 40 - 60 m	1 440,00	1 800,00
Henteavstand 60 - 100 m	2 260,00	2 825,00
Ekstrasekk	50,00	62,00

Gebyret for et standardabonnement i 2017 er 2 020 kr eks mva, altså en ytterligere nedgang.

I vedtaket for 2017 ble det også presisert følgende:

Kommunestyret viser til tidlegare vedtak av 27.oktober 2016 i sak 99/2016:

Kommunestyret ber administrasjonssjefen om å definere alle fritidsbustader og hytter i Vestnes kommune og knytte desse til ordning med kjøp av sekkar for restavfall til kostpris pr. sekk.

Dette må sees i sammenheng den andre delen av vedtaket i 2017, som vedrørte hytterrenovasjon og endringer i forskriften om husholdningsavfall i forhold til dette,

Vestnes kommune har ikke en egen avtale om forbrenning, men står selv for faktureringen. For et standardabonnement ble det i 2016 betalt en basispris på 1 793 kr og en forbrenningspris på 430 kr til ÅRIM, som gir en pris på 2 223 kr per standardabonnement. For 2017 er basisprisen den samme som i 2016, men forbrenningsprisen er økt til 466 kr, slik at for et standardabonnement blir det betalt 2 259 kr i 2017. Gebyret for et standardabonnement i 2016 gav altså et påslag på kun 17 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 240	2 223	17	1 397
Redusert abonnement	1 952	1 937	15	651
Samarbeidsabonnement	1 852	1 923	-71	245
Kompostabonnement	1 852	1 837	15	193
Restavfall dunk 240 l	3 992	3 972	20	44
Restavfall dunk 360 l	6 100	5 983	117	4
Restavfall dunk 660 l	11 408	11 190	218	15
Sekk	2 240	2 223	17	37
Sekk redusert	1 952	1 937	15	87
Hytte- og fritidsabonnement	1 288	1 000	288	489
				3 162

Det var 3 162 abonnenter i 2016, og av dette var 15,5 % hytte- og fritidsabonnenter. Det er kun Sula og Haram av de som innført hytterrenovasjon som har en lavere andel. Videre var det

1 397 med et standardabonnement, og det utgjør 52,3 % av alle abonnement eks. hytte- og fritidsabonnementene. Dette er noe lavere enn andelen for alle deltakerkommunene samlet, og det har sammenheng med at en god del av abonnementene har et redusert abonnement.

De regnskapsførte gebyrinntektene i 2016 var 6 743 870 kr og de regnskapsførte utgiftene til ÅRIM var 6 159 970 kr. Det er av ulike årsaker ikke et perfekt samsvar mellom det som er regnskapsført og det som følger av å multiplisere og summere ut tabellen ovenfor. Vi har av den grunn gjort noen justeringer av det påslaget som vi skal analysere noe nærmere.

Resultatene av analysen kan framstilles i følgende tabell:

	Forbrenning	Faktisk påslag	Justert påslag	Faste kostnader	Overskudd*
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	350	97	162	299	-137
Redusert abonnement	280	79	135	299	-164
Samarbeidsabonnement	350	9	61	299	-238
Kompostabonnement	280	79	132	299	-167
Restavfall dunk 240 l	599	157	272	299	-27
Restavfall dunk 360 l	899	322	499	299	200
Restavfall dunk 660 l	1 649	594	926	299	627
Sekk	350	97	162	299	-137
Sekk redusert	280	79	135	299	-164
Hytte- og fritidsabonnement	204	334	376	299	77

* En korrigering på 322 096 kr er trukket fra underskuddet

Forbrenningskostnadene ligger altså inne i prisen som betales til ÅRIM. I og med at ÅRIM ikke har ansvaret for forbrenningen for de fleste kommunene, er det likevel valgt en modell hvor det gjøres en avregning for kommunene Sykkylven, Giske og Vestnes i forhold til faktisk kostnad i den aktuelle kommunen. Vi har gjengitt disse faktiske forbrenningsprisene til ÅRIM i tabellen ovenfor. Dette innebærer også at det faktiske påslaget blir justert tilsvarende, og vi har også angitt disse i tabellen ovenfor. Det skal også her nevnes at det justerte påslaget er noe høyt i forhold til det faktiske påslaget. Dette har sammenheng med at de samlede gebyrinntektene er noe høyere enn det gebyrene og tallet på abonnenter skulle tilsi. Vi er ikke kjent med hva dette skyldes.

De andre kostnadene var 945 373 kr, der de indirekte kostnadene var 217 375 kr. Dette gav et underskudd på 683 569 kr for 2016.

Når det gjelder de andre kostnadene som kommer i tillegg til forbrenningskostnaden og ÅRIM, så er disse i liten grad variable kostnader og til en viss grad indirekte kostnader som kommunen selv belaster ved administrering og utfakturering. I analysen skal vi derfor fordele disse med et fast beløp per abonnement. De faste kostnadene på 299 kr per abonnent beregnes ved å fordele de andre kostnadene på 3 162 abonnenter.

Påslaget fratrukket faste kostnader multiplisert med antall abonnenter gir denne abonnementsstypenes samlede bidrag til overskudd. Vi har fordelt overskuddet i tråd med hvordan dette %vis fordeler seg.

Abonnementstypenes bidrag til overskudd er selvsagt avhengig av hvor stort påslag som gjøres utover ÅRIMs priser. Påslaget på hytte- og fritidsabonnement er så vidt stort at det ikke bidrar til å få ned selvkostfondet, men en må i denne sammenheng nevne at ÅRIM satt ned prisen fra 1 070 til 750 kr i slutten av 2016, nesten et år etter at gebyrene ble fastsatt.

Et standardabonnement hadde altså et gebyr på 2 240 kr og en utgift til ÅRIM på 2 223 kr. I utgiften til ÅRIM ligger en forbrenningskostnad på 430 kr inne, men den faktiske kostnaden til forbrenning var altså 350 kr, slik at den faktiske utgiften til ÅRIM var 2 143 kr. Det justerte påslaget på 162 kr fordeler seg med 299 kr i faste kostnader og 137 kr som går til underskudd og dertil bruk av fond.

Til sammenlikning så beregner ÅRIM 100 kr i faste kostnader.

Når det gjelder hytte- og fritidsrenovasjon, så var faktisk forbrenningskostnad på 204 kr.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	-510 279	-321 179	1 860 133	3 548 549	3 665 117	3 037 512
Utjevningfond per 31.12	286 637	1 196 052	955 746	734 502	832 113	1 167 726
Fond per 31.12	-221 631	876 885	2 817 892	4 285 065	4 499 245	4 207 254
Fond per abonnent (3 162)	-70	277	891	1 355	1 423	1 331

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.16 stod det med en saldo på 3 037 512 kr. Utjevningfondet er fondet som administreres av ÅRIM på vegne kommunen, og det stod med en saldo per 31.12.16 på 1 167 726 kr. Tjenesteområdet hadde altså en gjeld til abonnentene på 4 207 254 kr ved utgangen av 2016, og det utgjør 1 331 kr per abonnent.

Utviklingen i selvkostfondet fra 2011 og fram til i dag, er kjennetegnet med et utgangspunkt i et framført underskudd og en stor økning i 2013 og 2014 som stabiliserte seg i 2015. Underskuddet i 2016 viser at en tar sikte på å ta ned selvkostfondet noe.

I gebyrfastsettelsen for 2017 er det vedtatt en nedgang på 202 kr for et standardabonnement, slik at det legges opp til en ytterlig nedtrapping av selvkostfondet.

Vestnes kommune har i 2016 lagt til 55 965 kr til fondet, og det innebærer en rente på 1,670 %. Dette er en rente i tråd med det retningslinjene fastsetter.

3.11 Skodje kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret sammen med budsjettet i sak 110/15 den 01.12.15. I budsjettdokumentet var det i en egen del: *Nærare om vatn, avløp, renovasjon og feiing (VAR-området)*, kort redegjort for de sentrale forutsetningene for gebyrfestelsen. Tidligere og framtidig utvikling er lettfattelig framstilt i et diagram og en tabell.

Når det gjelder renovasjon blir det angitt en nedgang på 3,5 % i 2016 og nedgang på 2,9 % i 2017. Videre en økning på 1,3 % og 1,5 % i h.h.v. 2018 og 2019.

Et betalingsregulativ lå ved, og kommunestyret vedtok dette i punkt 1 i budsjettvedtaket.

Varenr .	Varenamn	Pris (2015)	Pris
9400	Restavfall dunk 140 l	2 673	2 580
9401	Restavfall dunk 240 l	4 910	4 738
9402	Restavfall dunk 360 l	7 477	7 215
9403	Restavfall dunk 660 l	11 762	11 350
9404	Restavfall dunk 770 l og større	14 661	14 148
9405	Restavfall sekk	2 673	2 579
9406	Restavfall kompost dunk kvar 2. veke	1 869	1 804
9407	Restavfall kompost sekk kvar 2. veke	1 869	1 804
9411	Restavfall redusert sekk kvar 2. veke	2 137	2 062
9412	Restavfall fellesdunk	1 869	1 804
9480	Henteavstand 10-25 m kvar veke	302	291
9481	Henteavstand 25-40 m kvar veke	816	787
9482	Henteavstand 40-60 m kvar veke	1 106	1 067
9483	Henteavstand 60-100 m kvar veke	1 810	1 747
9484	Henteavstand 10-25 m 2. kvar veke	151	146
9485	Henteavstand 25-40 m 2. kvar veke	402	388
9486	Henteavstand 40-60 m 2. kvar veke	561	541
9487	Henteavstand 60-100 m 2. kvar veke	905	873
9901	Ekstra Bingsa-kort	201	194
	Ekstra sekk (plast)	52	50
xxxx	Hytterrenovasjon		1 420

Meirverdiavgift kjem i tillegg etter gjeldande reglar.

Prisen for et standardabonnemement var altså 2 580 kr eks. mva, en nedgang fra 2 673 kr eks. mva. fra året før.

Gebyrene for 2017 ble vedtatt på samme måte, i form av et eget betalingsregulativ som følger budsjett og økonomiplanen. Når det gjelder renovasjonsgebyrene, så ble de framstilt på en annen måte enn i 2016. Da ÅRIM hadde overtatt alle oppgavene for Skodje kommune, var det et brev fra ÅRIM som var innarbeid i betalingsregulativet. Det var framstilt slik:

Prisendringar frå 2016 til 2017 - Skodje kommune

Alle prisar er inkl. mva.

Del 1: Sjølvkostområdet hushaldsrenovasjon

Tabell A: Abonnentpris hushaldsrenovasjon

Teneste	Pris vedteke for 2016	Forslag til pris i 2017	Endring fra pris fra 2016 til 2017
Standardabonnemement	3 225	2 949	-276
Samarbeidsabonnemement	2 255	2 574	+ 319
Kompostabonnemement	2 255	2 458	+ 203
Redusert abonnemement	2 578	2 583	+ 5
240 l restavfall	5 923	5 169	-754

360 l restavfall	9 019	7 723	- 1 296
660 l restavfall	14 188	14 079	-109
Hytte- og fritidsabonnement		1 313	Nytt tilbud (lovpålagd)

Tabell B: Tilleggstenester husholdsrenovasjon

Tilbud	Pris 2016	Forslag til pris i 2017 (felles priser i heile ÅRIM)	Endring fra pris frå 2016 til 2017
Ekstrasekk for restavfall	63	63	0
Ekstrahenting	1 250	1 250	0
Ekstra henteavstand 5 - 25 m	364	313	-51
Ekstra henteavstand 25 - 40 m	984	938	-46
Ekstra henteavstand 40 - 60 m	1 334	1 313	-21
Ekstra henteavstand 60-100 m	2 184	2 063	-121
Tapt miljøstasjonskort	250	250	0
Tvillingkort miljøstasjon	50	50	0

I ÅRIMs skriv blir det oppgitt en pris på 2 949 inkl mva, som er en reduksjon fra året før. Gebyret for 2017 er dermed 2 359 kr eks mva.

Skodje kommune har en egen avtale om forbrenning. I løpet av 2016 ble alt ansvaret overført til ÅRIM, og som en naturlig konsekvens av dette ble også selvkostfondet overført. Når det gjelder forbrenningsavtalen, så er det i påvente at avtalen blir overført, blitt løst med at utgiftene blir direkte viderefakturert av Skodje kommune til ÅRIM. I tillegg til basisprisen til ÅRIM betaler abonnementene dermed ÅRIMs forbrenningspris som var 430 kr i 2016, og er 466 kr i 2017, for et standardabonnement.

ÅRIM belaster videre 100 kr for fakturering og innkreving for alle abonnementstyper med unntak av hytte- og fritidsrenovasjon der det blir belastet 50 kr.

Gebyret for et standardabonnement gav dermed et påslag på 257 kr.

Vi har framstilt disse påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 580	2 323	257	1 220
Redusert abonnement	2 062	2 037	25	219
Samarbeidsabonnement	1 804	2 023	-219	61
Kompostabonnement	1 804	1 937	-133	41
Restavfall dunk 240 l	4 738	4 072	666	35
Restavfall dunk 360 l	7 215	6 083	1 132	3
Restavfall dunk 660 l	11 350	11 290	60	7
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	14 148	18 619	-4 471	3
Sekk	2 579	2 323	256	72
Sekk redusert	1 804	2 037	-233	19
Hytte- og fritidsabonnement	1 420	1 100	320	320
				2 000

For Skodje kommune har vi oppgitt 2 000 abonnemeter i 2016. Av disse har vi oppgitt 320 hytte- og fritidsabonnementer, mens det egentlige tallet er om lag 427 abonnenter, som gir 2 107 abonnenter i alt. Dette har sammenhengen med at hytterrenovasjon først ble innført i 2. kvartal 2016. Andelen av hytte- og fritidsabonnementer utgjorde dermed om lag 20,3 % av alle abonnemeter i 2016.

Det var 1 220 med et standardabonnement, og det utgjør 72,6 % av 1 680 abonnemeter eks.

hytte- og fritidsabonnementene. Dette er noe over andelen for alle deltakerkommunene samlet

Året 2016 blir på sett og vis et mellomår for Skodje kommune der en i utgangspunktet vedtok egne priser basert på ÅRIMs priser. I 2017 er det altså ÅRIM som angir prisen for Skodje kommune. En rask utregning i tabellen ovenfor av summen av påslag multiplisert med antall abonnenter gir et overskudd på 430 704 kr. Dette er en noe enkel nøkkeltallanalyse.

Når alt ansvaret blir overført til ÅRIM, så vil en ikke få en egen selvkostkalkyle for den enkelte kommunen. Overskuddet blir en andel av eierdel og det samlede overskudd på tjenesteområdet i ÅRIM, og for Skodje kommune var det oppgitt å være 225 216 kr.

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	-1 066 307	-676 392	-208 803	329 716	766 690	0
Utjevningsfond per 31.12	167 049	765 298	611 537	479 149	543 775	1 535 681
Fond per 31.12	-899 258	88 906	402 734	808 865	1 310 465	1 535 681
Fond per abonnent (2 107)	-446	44	200	401	650	761

Selvkostfondet er fondet som administreres av kommunen selv, og per 31.12.15 stod det med en saldo på 766 690 kr. Dette selvkostfondet ble overført til ÅRIM i 2016, og saldo per 31.12.16 er 1 535 681 kr. Dette er en gjeld til abonnentene, og utgjør 761 kr per abonnent.

3.12 Sandøy kommune

Gebyrene for 2016 ble vedtatt av kommunestyret i en egen sak om de kommunale gebyr- og betalingssatser. Kommunestyret vedtok gebyrene i sak 46/2015 den 15.12.15, etter innstilling fra formannskapet som behandlet dem i sak 63/2015 den 23.11.15. Det gikk fram av saken at:

Kommunale avgifter innafor VARSF-tenestene (Vatn, Avløp, Renovasjon, Slam, Feiing) er sjølvkostområde, og prisauke her vil dekkje utgifter i tråd med vedteke drifts- og investeringsbudsjett.

(...)

Forslaga til endringar i dei kommunale betalings- og gebyrsatsane er samla i ei og same sak.

Rådmannen fremjar følgjande forslag til betalingssatsar: (NB: Fakturering av områda renovasjon og slam er frå 2015 overtatt av ÅRIM)

1) Eining for tekniske tenester

(...)

Renovasjon aukar 3,0 %

Det lå ved et budsjettnotat fra Momentum, men det inneholdt ikke informasjon om renovasjon, fordi Sandøy kommune hadde overført alt ansvaret til ÅRIM. Vi kan ikke se at de ulike gebyrsatsene går fram av saken, men et standardabonnement for 2016 var 2 809 kr eks mva. Dette var en økning på 3 % fra 2015 da gebyret var 2 727 kr eks mva.

Gebyret for 2017 ble vedtatt av kommunestyret den 08.12.16 som sak 2016/100 på samme måte som året før. I denne saken lå det ved et skriv fra ÅRIM, der gebyrsatsene ble framstilt slik:

Prisendringar frå 2016 til 2017 – Sandøy kommune

Alle prisar er inkl. mva.

Del 1: Sjølvkostområdet hushaldsrenovasjon

Tabell A: Abonnentpris hushaldsrenovasjon

Teneste	Pris vedteke for 2016	Forslag til pris i 2017	Endring frå pris i opprinneleg budsjett 2016
Standardabonnement	3 511	2 949	-18
Samarbeidsabonnement	3 087	2 574	-18
Kompostabonnement	2 965	2 458	-26
Redusert abonnement	3 107	2 583	-26
240 l restavfall	5 428	5 169	16
360 l restavfall	8 055	7 723	-69
660 l restavfall	15 399	14 079	-346
Hytte- og fritidsabonnement	2 118	1 313	-463

Tabell B: Tilleggstenester hushaldsrenovasjon (felles prisar i heile ÅRIM)

Tilbod	Pris 2016 og forslag til pris for 2017 (ingen endringar)
Ekstrasekk for restavfall	63
Ekstrahenting	1 250
Ekstra henteavstand 5 – 25 m	313
Ekstra henteavstand 25 – 40 m	938
Ekstra henteavstand 40 – 60 m	1 313
Ekstra henteavstand 60 – 100 m	2 063
Tapt miljøstasjonskort	250
Tvillingkort miljøstasjon	50

Gebynet for et standardabonnement i 2017 er 2 949 kr inkl mva, som gir 2 359 kr eks mva, altså en markert nedgang fra 2016 på 450 kr per standardabonnement.

Sandøy kommune har overført alt ansvar til ÅRIM. I tillegg til basisprisen til ÅRIM betaler abonnementene ÅRIMs forbrenningspris som var 430 kr i 2016 og 466 kr i 2017 for et standardabonnement. ÅRIM belaster videre 100 kr for fakturering og innkreving for alle abonnementstyper, med unntak av hytte- og fritidsrenovasjon der det blir belastet 50 kr. I tillegg blir Sandøy kommune belastet for et særskilt påslag som følge av et fremført underskudd. Dette utgjorde 150 kr per standardabonnement.

Gebynet for et standardabonnement gav dermed et påslag på 336 kr i 2016, og vi har framstilt de ulike påslagene i en egen tabell:

	Gebyr	ÅRIM	Påslag	Antall abonnenter
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 809	2 473	336	437
Redusert abonnement	2 486	2 187	299	8
Samarbeidsabonnement	2 470	2 173	297	38
Kompostabonnement	2 372	2 087	285	90
Restavfall dunk 240 l	4 342	4 372	-30	1
Hytte- og fritidsabonnement	1 694	1 175	519	213
				787

I Sandøy kommune var det 787 abonnenter i 2016. Av disse var 213 hytte- og fritidsabonnementer, og det utgjorde 27,1 % av alle abonnenter i 2016. Det var 437 med et standardabonnement, og det utgjorde 76,6 % abonnementene eks hytte- og fritidsabonnementene. Dette er en høy andel sammenliknet med de andre deltakerkommunene.

Når alt ansvaret blir overført til ÅRIM, så vil ikke den aktuelle kommune få en egen kalkyle for selvkost. Overskuddet blir en andel av eierdel og det samlede overskudd på området i ÅRIM, og for Sandøy kommune var det 75 457 kr i 2017. Følgende tabell gir en oversikt over ÅRIMS priser til Sandøy kommune i 2016:

	ÅRIM	Basispris	Forbrenning	Fakturering og innkreving	Dekning av negativt fond
Standardabonnement (Restavfall dunk 140 l)	2 473	1 793	430	100	150
Redusert abonnement	2 187	1 593	344	100	150
Samarbeidsabonnement	2 173	1 493	430	100	150
Kompostabonnement	2 087	1 493	344	100	150
Restavfall dunk 240 l	4 372	3 236	736	100	300
Restavfall dunk 360 l	6 533	4 879	1 104	100	450
Restavfall dunk 660 l	11 890	9 165	2 025	100	600
Restavfall dunk 770 l - 1100 l	2 473	1 793	430	100	150
Sekk	2 187	1 593	344	100	150
Sekk redusert	19 519	15 144	3 375	100	900
Hytte- og fritidsabonnement	1 175	750	250	50	125

Vi har framstilt en tabell over utviklingen i fondene fra 2011 til 2016:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Selvkostfond per 31.12	423 248	-134 403	-560 209	-793 126	-564 610	0
Utjevningsfond per 31.12	57 053	240 527	192 202	204 770	224 250	-264 903
Fond per 31.12	480 301	106 124	-368 007	-588 356	-340 360	-264 903
Fond per abonnent (787)	610	135	-468	-748	-432	-337

Selvkostfondet stod det med en negativ saldo på 564 610 per 31.12.15. Dette selvkostfondet ble overført til ÅRIM i 2016, og saldo per 31.12.16 er fortsatt negativ med 264 903 kr. Dette er en fordring på abonnentene og utgjør 337 kr per abonnent.

4. Om effektivitet

ÅRIM skal: *utføre kommunane sine lovpålagde oppgaver innan innsamling, gjenvinning og behandling av avfall og slam*¹. Når det gjelder husholdningene er dette en tjeneste som selskapet har monopol på å utføre i regionen. For å sikre at selskapet og eierkommunen ikke tar ut monopolprofitt, står de ovenfor et krav om at inntektene i form av brukerbetalingen ikke kan overstige utgiftene. Videre er det et prinsipp, at det er den som forurensar som skal betale. Dette tilsier at selskapet og eierkommunen heller ikke kan subsidiere disse tjenestene.

*Brakerbetaling basert på selvkostprinsippet gir ingen garanti for at det drives en effektiv virksomhet. Dersom en kommune driver ineffektivt, vil denne ineffektiviteten likevel bli en del av gebyrgrunnlaget i tillegg til det teoretisk minimale kostnadsnivået en mest mulig kostnadseffektiv kommune kunne ha drevet tjenesten for. Sammenligninger (benchmarking) på pris og kostnad med tilsvarende virksomheter i andre kommuner eller private tilbydere vil dermed gi viktig tilleggsinformasjon for å utvikle en mer kostnadseffektiv drift.*²

Ved etableringen av ÅRIM var hensynet til kostnadseffektivitet et sentralt moment.

I strategiplanen er evaluering og videreutvikling av ÅRIM et hovedsatsingsområde. Det er identifisert tiltak som har et potensial opp mot 100 kr per abonnent per år.

Generelle prinsipper for organisasjonsstyring tilsier at målene må måles på en eller annen måte. Dette gjøres gjerne ved bruk av tall, men kan for så vidt også gjøres mer verbalt drøftende. Når det gjelder mål på effektivitet benyttes ofte enkle indikatorer av typen utgift per bruker, som en så sammenlikner med andre. Om tjenesten som leveres er lik for alle de en sammenlikner, så kan dette være et godt mål på kostnadseffektivitet.

Avfall Norge gjennomfører annethvert år, sammen med EDC AS, en renovasjonsbenchmarking som er et opplegg for systematisk sammenlikning av renovasjonsvirksomheter. Opplegget sammenlikner tjenestestandard, miljøstandard, gebyrnivå, kundetilfredshet, driftseffektivitet, systemeffektivitet og arbeidsmiljø. Aktiviteter som analyseres er oppsamlingssystem, innsamling, gjenvinningsstasjoner, sentralsortering, (slutt)behandling, kundebetjening og støttefunksjonene. Det viser nåstatus, utviklingstrender, forskjeller og muligheter.

ÅRIM var med i denne benchmarkingen for 2014 og 2016. Det er virksomhetene selv, med assistanse fra EDC AS, som må sette av tid og ressurser til å fremskaffe drift-, system- og økonomidata. Det kreves en god del kvalitetssikret inndata for å være med. Særlig ved førstegangs deltagelse må det investeres en del tid i form av datafangst, men også i form av gjennomgang av hvordan en skal omsette resultatene av benchmarkingen i strategier og planer. Denne prosessen ga ÅRIM hjelp til å få på plass et nødvendig datagrunnlag for at en skal kunne si noe om hvordan ÅRIM drifter sin organisasjon og hvilke tjenestestandarder som tilbys abonnentene.

Benchmarkingen er et verktøy for målstyrt ledelse. Man får en objektiv måling av egen drift ved å sammenliknes med andre virksomheter. Ved en løpende deltakelse i prosjektet kan ledelsen måle virksomhetens konkurranseevne og hvordan denne har utviklet seg siden forrige måling.

Det skilles mellom driftseffektivitet og systemeffektivitet. Dette er nødvendig for å få et mer realistisk bilde av virksomhetens mulighet for kostnadseffektivisering. Måling av driftseffektiviteten gir et bilde på hvor effektivt man drifter det renovasjonssystemet man har valgt, som innsamlingssystemet (renovasjonsbiler) og oppsamlingssystemet (avfallsbeholdere).

¹ Selskapsavtalen § 3 om formål punkt 1

² H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester s. 9

Den viser hvor effektivt man utnytter driftsmidlene. Måling av systemeffektivitet gir informasjon om hvor godt renovasjonssystemet er egnet til å løse renovasjonsoppgaven.

En viktig del av benchmarkingen er at den også gir svar på kundetilfredshet. Ved å gjennomføre identiske kundemålinger på samme tidspunkt hos alle deltakerne er det mulig å fastslå forskjeller i tilfredsheten med tjenestekvalitet, service, pris og hva forskjellene kan skyldes.

Utsortering av avfallstyper for å oppnå høyere gjenvinningsgrad og reduserte CO₂-utslipp har en kostnad. Ved hjelp av benchmarkingsmodellen er det mulig å tallfeste denne kostnaden og etablere et objektivt grunnlag for å fastsette prisen på den enkelte avfallstypen.

Benchmarkingen blir ikke benyttet direkte som styringsinformasjon mellom administrasjon og styret, men mellom selskapet og eierne. To av indikatorene inngår i rapporteringen til representantskapet. Det er indikatoren for kostnadseffektivitet og kundetilfredshet.

Datafangsten foreligger i en omfattende og standardisert Excel-fil. Videre foreligger det en hovedrapport i form av en omfattende PowerPoint-presentasjon, samt en oppsummering og et sammendrag i form av to Word-dokumenter.

Resultat

Resultatet for denne benchmarkingen kan framstilles i følgende tabell:

Resultatområder	2015	middel	% av middel	2014	2013
miljøstandard (score)	47 %	54 %	86 %	55 %	38 %
tjenestestandard (score)	55 %	54 %	102 %	42 %	42 %
arbeidsmiljø (score)	73 %	67 %	109 %	69 %	61 %
kundetilfredshet	80 %	79 %	101 %	78 %	78 %
gebyrnivå (kr/ hush.)	2 175	2 273	96 %	1 948	2 410
driftseffektivitet	97 %	90 %	108 %	96 %	91 %
systemeffektivitet	98 %	92 %	107 %	98 %	98 %

ÅRIM har en tjenestestandard og kundetilfredshet som ligger rundt middel (gjennomsnittet av deltakerne i benchmarkingen). Gebyrnivået som er oppgitt på 2 175 kr per husholdning er i underkant av 100 kr lavere enn gjennomsnittet. ÅRIM har videre en høy score på arbeidsmiljø og en noe lav score på miljøstandard. Når det gjelder den lave scoren på miljøstandard, så har det sammenheng med mengden av ombruksavfall og andelen av undergrunnsbeholdere, samt i noen grad mengden av farlig avfall. Ombruksavfall og farlig avfall varierer mye over de tre årene 2013, 2014 og 2015. Det går fram fra konsulentselskapet at: *Enkelte resultater viser store endringer siden sist. Det anbefales derfor å kontrollere at inndata og forutsetninger er korrekte ved bruk av resultatene. Analysen er basert på modeller med begrenset nøyaktighet; særlig når det gjelder enkeltaktiviteter.*

Når det gjelder effektivitet så er ÅRIM målt en del mer effektivt enn gjennomsnittet. Det er et potensiale for 3 % bedre driftseffektivitet og 2 % bedre systemeffektivitet, målt mot det som er teoretisk beste praksis i denne gruppen av de 21 ledende renovasjonsvirksomheter i landet.

Kostnadene

En viktig del av datafangsten knyttet til effektivitet, er kostnader fordelt på de ulike oppgavene:

Oppsamlingsystem: ubemannede returpunkter og alle typer oppsamlingsbeholdere.

Innsamling: opplegg for henting av oppsamlingsenhet ved bolig / på returpunkt eller tømning av oppsamlingsenhet i kjøretøy. Eventuelt retur av oppsamlingsenhet til hentested og transport og levering av avfall direkte til sorterings- eller behandlingsanlegg eller til omlastingspunkt.

Gjenvinningsstasjoner: bemannede mottak/gjenvinningsstasjoner/miljøstasjoner som har

åpningstid og dekker mottak av avfall som sorteres av kunden før - eller ved levering med sorteringsstøtte fra betjeningen.

Sentralsortering: system eller opplegg for omlasting, balling og maskinell eller manuell splitting eller foredling på sentralt sted (i motsetning til kildesortering hos kunde) av ulike avfallstyper for å gjøre dem mer egnet for videre transport og for sluttbehandling. Kostnader ført på behandling som antas å gjelde sentralsortering er overført hit.

Behandling: fullstendig sluttbehandling av avfallet inklusive transport fra eventuelt omlastingspunkt / sentralsorteringsanlegg til behandlingsanlegget. Kostnader som antas å gjelde sentralsortering er overført til denne aktiviteten og kostnader vedrørende gamle deponier er trukket ut.

Kunder & service: opplegg for kundebetjening inkl. informasjon, fakturering osv.

Støtte: De deler av selskapets ledelse-, administrasjons- og støttefunksjoner som gjelder den renovasjonsvirksomheten som skal benchmarkes, men som ikke er rettet mot enkeltaktiviteter.

De ulike kostnadene som ble rapportert til benchmarkingen var:

	mill. kr.	% av Sum	% av middel
Oppsamlingssystem	8,851	7,6 %	108 %
Innsamling	43,029	37,0 %	126 %
Gjenvinningsstasjoner	20,053	17,0 %	107 %
Sentralsortering	3,228	2,8 %	28 %
Behandling	14,452	12,0 %	56 %
Kunder & service	16,378	14,0 %	214 %
støtte	11,095	9,5 %	101 %
Sum	117,087	100,0 %	100 %

Kostnadsfordelingen mellom sentralsortering og behandling er normert av modellen for å sikre sammenliknbarhet, og er ikke de faktiske innrapporterte på disse to områdene.

Det går tydelig fram av disse tallene at ÅRIM benytter relativt mer av de samlede utgiftene til kunder og service enn i de andre renovasjonsselskapene. Videre går det fram en at lav andel av utgiftene går til behandling i form av ombruk, materialgjenvinning, biologisk behandling, energigjenvinning og deponering. Når det gjelder utgifter til sentralsortering, så er det kun 28 % av disse 21 selskapene som har en lavere andel.

Nærmere om effektivitet

ÅRIM er målt til å ha en høy effektivitet, og som nevnt ovenfor skilles det mellom driftseffektivitet og systemeffektivitet. Vi skal avslutningsvis gå litt nærmere inn i detaljene knyttet til denne målingen av effektivitet. Driftsoppgavene og systemoppgavene er definert slik:

Driftsoppgave: Den oppgaven det er å drifte det etablerte renovasjonssystemet. Målt som forventet årskostnad gitt av systemets kostnadsdrivere, dvs. antall beholdere, tømmefrekvens, henteavstand, transportavstander, behandlingsform osv.

Systemoppgave: Den oppgaven det er å betjene det området en har ansvaret for. Målt som forventet årskostnad gitt av områdets kostnadsdrivere, dvs. utstrekning, befolkningstetthet, avstand til behandlingsanlegg osv.

Lav kostnad i forhold til driftsoppgave gir høy driftseffektivitet. Lav driftsoppgave i forhold til systemoppgave gir høy systemeffektivitet. Lav kostnad i forhold til systemoppgave gir høy effektivitet, som en igjen anser som en indikator på samlet kostnadseffektivitet.

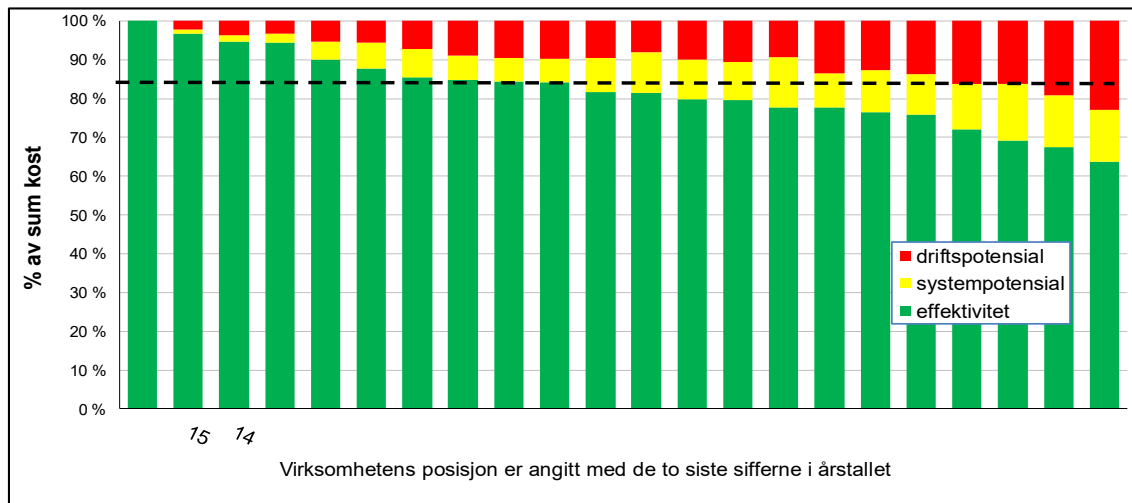
De mer detaljerte tall for driftseffektivitet går fram av følgende tabell:

Effektivitet, drift,	2015	middel	% av middel	2014	2013
Oppsamlingssystem	96 %	91 %	105 %	97 %	96 %
Innsamling	99 %	95 %	104 %	99 %	98 %
Gjenvinningsstasjoner	97 %	91 %	107 %	95 %	91 %
Sentralsortering	97 %	87 %	112 %	90 %	84 %
Behandling	99 %	90 %	110 %	96 %	84 %
Kunder & service	93 %	87 %	107 %	89 %	82 %
Støtte	96 %	90 %	107 %	95 %	91 %

De mer detaljerte tall for systemeffektivitet går fram av følgende tabell:

Effektivitet, system	2015	middel	% av middel	2014	2013
Oppsamlingssystem	99 %	95 %	105 %	100 %	100 %
Innsamling	98 %	93 %	105 %	98 %	96 %
Gjenvinningsstasjoner	98 %	94 %	105 %	100 %	100 %
Sentralsortering	100 %	91 %	109 %	98 %	98 %
Behandling	98 %	90 %	109 %	96 %	100 %
Kunder & service	99 %	95 %	104 %	99 %	99 %
Støtte	97 %	89 %	108 %	96 %	93 %

Følgende tabell gir en oppsummering av effektivitetsmålingen:

Av de 21 virksomhetene som inngår i benchmarkingen, er ÅRIM den som er nest mest effektiv.

Nedenfor gjengir vi utviklingsmulighetene slik de gikk fram av oppsummeringen:

RBM gir en objektiv synlig gjøring av både resultatavvik og forbedringsmuligheter som er et godt utgangspunkt for videreutvikling. Det største teoretiske forbedringspotensialet pr. resultatområde og aktivitet er vist i tabellen under. ÅRIM15 hadde en sterk normert posisjon blant deltakerne i sammenlikningen. Det kan likevel være grunn til å vurdere forbedringsmuligheter på bl.a. resultatområdene miljøstandard, arbeidsmiljø og kundetilfredshet og aktivitetene sentralsortering/behandling, støtte og gjenvinningsstasjoner.

Resultatområde	Størst teoretisk* forbedringspunkt	Aktivitet
Miljøstandard	Gjenvinningsgrad	Sentralsortering/behandling
Kundetilfredshet	Tilfredshet med gjenvinningsstasjoner	Gjenvinningsstasjoner
Tjenestestandard	Mottakskapasitet	Gjenvinningsstasjoner
Gebyrnivå	Kostnader til kunder & service	Kunder & service
Driftseffektivitet	Kostnader til kunder & service	Kunder & service
Systemeffektivitet	Systemet for innsamling	Innsamling
Arbeidsmiljø	Overvåkning av miljøindikatorer	Støtte
* Noen av mulighetene kan være uaktuelle eller umulig å gjennomføre av praktiske grunner.		

Dersom det er mulig å adoptere mest kostnadseffektive driftspraksis for avfallshåndtering og behandling, kan det spares ca 1 million kroner pr. år, men en realisering vil kreve endrede kontrakter med underleverandører. Utvikling av det mest kostnadseffektive renovasjonssystemet kan teoretisk også gi en kostnadsbesparelse på ca 1 mill, men anslaget er usikkert og kan medføre redusert standard på tjenestene. Teoretisk driftspotensial for sparing innen kundebehandling og støtte var ca 1 million pr. år. Identifisering av konkrete sparetiltak er nødvendig for å verifisere potensialets reelle omfang. (se neste side)

5. Vurderinger

Selvkostregnskapet til ÅRIM er innrettet slik at inntekter og kostnader ved renovasjon i alle kommunene inngår i et regnskapsområde. Det skilles ikke mellom inntekter og kostnader som oppstår i den enkelte kommune. En annen måte å uttrykke det på er at det ikke føres separate selvkostregnskap for hver kommune. Resultatet fra det felles regnskapsområdet blir fordelt etter den enkelte kommunes andel av den samlede basiskosten. Med basiskost menes antall abonnenter multiplisert med en basispris. Basispris er pris uten forbrenning, henteavstand og andre tilleggstjenester. Antall abonnenter er antallet per type abonnement.

Det er to kommuner, Sandøy og Skodje som ikke har et eget selvkostregnskap. Alle inntekter og utgifter i sammenheng med renovasjon i disse to kommunene inngår i det selvkostregnskapet som er felles for alle i ÅRIM.

De andre kommunene har et eget selvkostregnskap i tillegg til ÅRIMs selvkostregnskap. Da ÅRIM ikke avregner den enkelte kommunes andel av selvkostresultatet, oppstår det to selvkostfond.

Det er hovedsakelig to kostnadskomponenter som angir forskjellene i den enkelte kommunes tilknytningsform til ÅRIM. Den ene er håndteringen av administrasjon, fakturering og innkreving, mens den andre er forbrenningsavtalen med Tafjord Kraftvarme AS.

Om det førstnevnte blir håndtert i selvkostregnskapet til ÅRIM, så ble det i 2016 beregnet et påslag på 100 kr per standardabonnement. Hvis kommunen ikke har en egen avtale med Tafjord Kraftvarme AS som belastes i kommunens eget selvkostregnskap, så beregnet ÅRIM et påslag på 430 kr per standardabonnement i 2016. Skodje kommune har en egen forbrenningsavtale, men det er valgt en modell med direkte viderefakturering til ÅRIM. Forskjellen i dette tilfellet er at forbrenningskostnaden ikke blir fordelt kun på kommunens egen abonnenter, men inngår i en fordeling med de andre kommunene som har forbrenning i regi av ÅRIM.

I kapittel 3 gjorde vi en gjennomgang av selvkostregnskapet for alle deltakerkommunene. Vi gjennomførte også en enkel analyse som prøvde å si noe om kostnadsbildet i hver kommune.

Følgende tabell angir resultatene fra denne analysen:

	Administrasjon og fakturering	Forbrenning	Sum
Stordal	106	338	444
Norddal	133	328	461
Giske	86	395	481
Ålesund	79	447	526
Skodje	100	430	530
Sandøy	100	430	530
Sula	142	442	584
Ørskog	337	296	633
Sykkylven	272	361	633
Vestnes	299	350	649
Stranda	356	487	843
Haram	562	476	1 038

Variasjonen i kostnadene til forbrenning har sammenheng med det påslaget som gjøres i kommunen på et standardabonnement i forhold til de andre abonnentstypene. Hvis et kommunestyre eksempelvis setter gebyret likt ÅRIMs priser for kompost-, samarbeids- eller hytte- og fritidsabonnement, så er ikke disse abonnentstypene med på å dekke forbrenningskostnaden for de kommunene som har en egen avtale om forbrenning. Det er da

standardabonnementet som må dekke denne kostnaden, og kostnaden blir følgelig høyere.

Vi har satt opp en tabell over de ulike forbrenningskostnadene for de ulike abonnementstypene for alle deltakerkommunen nedenfor:

	Standard- abonnement	Redusert abonnement	Samarbeids- abonnement	Kompost- abonnement	Hytte- og fritids- abonnement
Ørskog	296	247	223		260
Norddal	328	174	200	159	247
Stordal	338	295	274	274	152
Vestnes	350	280	350	280	204
Sykkylven	361	289	361	289	210
Giske	395	316	395	316	
Sandøy	430	344	430	344	250
Skodje	430	344	430	344	250
Sula	442	132	104	104	449
Ålesund	447		-45	-186	
Haram	476	-164	-78	-78	58
Stranda	487	97	170	93	224

Forskjellene i forbrenningskostnader i tabellen ovenfor for de kommunene som har en egen avtale med Tafjord Kraftvarme AS, har i mindre grad sammenheng med ulike priser ved levering til Tafjord Kraftvarme AS. Noe kan skyldes forskjeller i hvor mye som leveres til forbrenning, men vi vil anta at en del av disse forskjellene skyldes at det er to instanser som setter pris på de ulike abonnementene. ÅRIM setter sine priser og kommunen setter så sine priser med utgangspunkt i ÅRIMs priser.

Vi kan ikke utelukke at noen forskjeller kan skyldes en ønsket prisdifferensiering. Vi har likevel gått gjennom gebyrsakene for alle deltakerkommunene for 2016 og 2017, og har ikke sett spor av drøftelser knyttet til en bevisst prisdifferensiering, og hva som er rammene for hva som er lovlig prisdifferensiering.

Forskjellene kan nok også dels være avhengig av vår analytiske tilnærming med at alle andre kostnader enn forbrenning og ÅRIM, er faste kostnader som fordeles likt på alle abonnementer. Det er en viss usikkerhet forbundet med våre anslag, og en skal nok være forsiktig med å trekke altfor bastante konklusjoner, men etter vår oppfatning illustrerer drøftelsen et viktig poeng. Det at det kan være store forskjeller i kostnader til forbrenning mellom de ulike abonnementstypene og de ulike kommunene, og at disse forskjellene ikke nødvendigvis er tilsiktet og lovlige.

Alle deltakerkommunene er nå i ulike faser i forhold til å flytte forbrenningsavtalen over til ÅRIM. Skodje har egen avtale, men det er løst slik at kommunen viderefakturerer direkte til ÅRIM slik at de inngår og blir fordelt i ÅRIMs selvkostregnskap på samme måte som i Sandøy.

Vi vil anbefale at de andre kommunene i påvente av avtalene blir tiltransportert til ÅRIM, velger den modellen som er valgt i Skodje. Det vil sikre at en mindre grad vil få utilsiktede konsekvenser av den prisingen som gjøres av kommunen. Alle abonnentene i alle deltakerkommunene vil da også få en mer påregnelig forbrenningskostnad. Om en kommune likevel ønsker å videreføre dagens modell, er det vårt råd at det i saken om fastsetting av gebyrene blir dokumentert og drøftet at prisdifferensieringen er bevisst og ikke ulovlig.

Det vil uansett alltid være bystyret eller kommunestyret som fastsetter gebyrene, uavhengig av hvilken oppgavefordeling en måtte velge mellom kommunene og ÅRIM. Vårt syn er at en i gebyrsakene bør invitere til drøftelser om de eventuelle politiske valg som ligger i muligheten til å prisdifferensiere. Vi skrev litt om regelverket for prisdifferensiering innledningsvis.

Vi har satt opp en tabell over de ulike faste kostnadene for alle deltakerkommunen nedenfor:

	Faste kostnader	Antall abonnenter	Beløp
Ålesund	79	13 403	1 058 837
Giske	86	2 942	253 012
Sandøy	100	787	78 700
Skodje	100	2 000	200 000
Stordal	106	828	87 768
Norrdal	133	1 134	150 822
Sula	142	3 141	446 022
Sykkylven	272	3 191	867 952
Vestnes	299	3 162	945 438
Ørskog	337	1 234	415 858
Stranda	356	2 364	841 584
Haram	562	3 747	2 105 814

Faste kostnader i tabellen ovenfor, er de kostnadene som er knyttet til administrasjon, utfakturering og innkreving. For mange kommuner er dette hovedsakelig de såkalte indirekte kostnadene. Momentum har utarbeidet et eget notat for hver kommune som gir innsyn og innsikt i hvordan disse indirekte kostnaden fastsettes i den enkelte kommune.

I tillegg til de indirekte kostnadene kan de faste kostnaden også inneholder ulike direkte utgifter og kapitalkostnader av ulike historiske investeringer innenfor renovasjon og miljøstasjoner. For Giske inneholder de også differensen mellom utgiftene til ulike tjenester levert til ÅRIM og inntektene for disse tjenestene fra ÅRIM.

Vi har gjort en gjennomgang av de indirekte kostnadene. Det er for det første en variasjon i forhold til hvor mye som henføres til VAR området samlet. Mønsteret her er tydelig. Desto flere innbyggere og abonnenter, desto lavere er de indirekte kostnadene per abonnent. Når det gjelder hvor stor andel av de samlede indirekte kostnadene til VAR som fordeles til renovasjon, så varierer de fra 5,5 % i Ålesund til 29,8 % i Haram. Når det gjelder hvor stor andel av de indirekte kostnadene til VAR som fordeles til renovasjon, så er det vanskelig å få øye på noe tydelig mønster. Når Ålesund kommune har lave faste kostnader, så skyldes det dels et høyt innbyggertall, men også det at renovasjon blir belastete med en relativ liten del de samlede VAR kostnadene.

Det legges korrekte renter på selvkost i deltakerkommunene. Alle deltakerkommunene benytter Momentum, og det er nok med på å sikre en rett håndtering av slike tekniske aspekter.

Gjennomgangen av de ulike selvkostregnskapene har avdekket en rekke feil og korrigeringer. Opp igjennom har det vært en del periodiseringsfeil av de fire fakturaene fra ÅRIM samt avregningen. Det er også observert periodiserings- og fordelingsfeil i sammenheng med Tafjord Kraftvarme AS. Det er også registret feil i forhold til håndteringen av utgifter for tjenester utført for ÅRIM og inntekter som mottas fra ÅRIM.

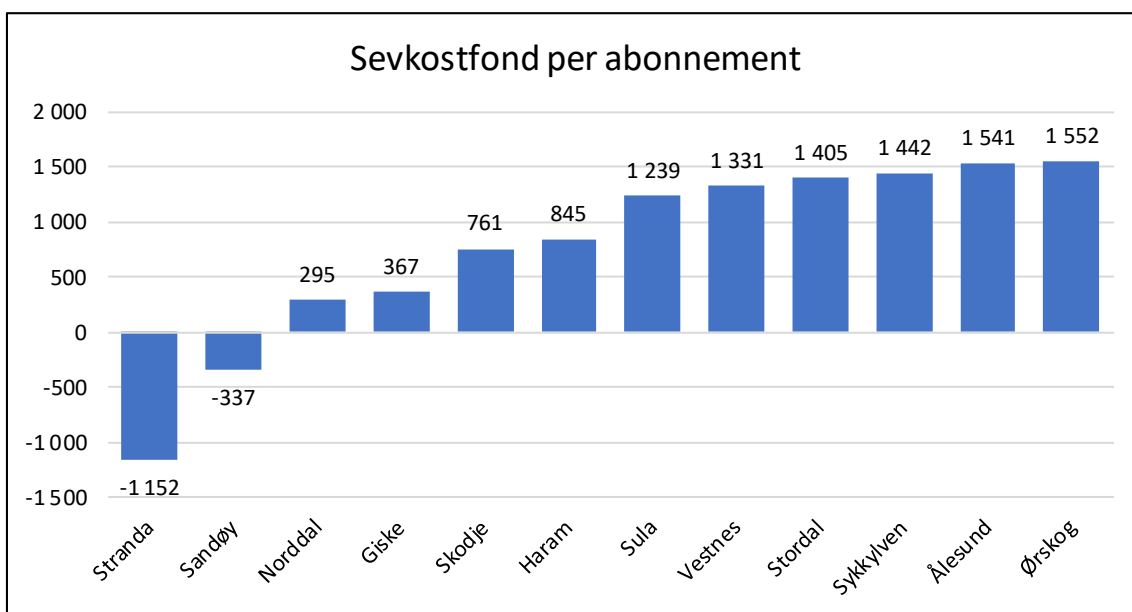
Formålet med selvkostfond er å jevne ut de årlige kostnadene, slik at en kan ha et stabilt gebyrnivå. Fond både i ÅRIM og kommunene innebærer at kostnadene jevnes ut i to ledd.

Vi har gjort en relativt detaljert gjennomgang av selvkostregnskapet for renovasjon for alle deltakerkommunene, som også strakk seg tilbake i tid. Vår vurdering etter dette, er at det er lite trolig at det er to fond som sådan som gir opphav til ustabile fond. I den grad fondene har vært ustabile, så har det vært knyttet til ulike typer feil i selvkostregnskapet som senere ble etterkalkulert, og store periodiseringsfeil. I tillegg er det observert noen utfordringer i forhold til den regnskapsmessige håndteringen av oppgaveendringer mellom kommunene og ÅRIM. Dette kombinert med en noe skjematisk gebyrfastsettelse som følge av at renovasjonsgebyret fastsettes sammen med mange andre gebyr, og gjerne sammen med budsjettet som nok tar en del administrativt og politisk fokus i seg selv.

Vi har satt opp en tabell som angir selvkostfondet per 31.12.16 nedenfor:

Selvkostfond per 31.12.16		Selvkostfond inkludert ÅRIMs utjevningfond per 31.12.16	
Ålesund	13 190 678	Ålesund	20 646 421
Sykkylven	3 358 541	Sykkylven	4 599 622
Vestnes	3 037 512	Vestnes	4 205 238
Sula	2 499 362	Sula	3 887 467
Haram	1 591 488	Haram	3 166 512
Ørskog	1 449 927	Ørskog	1 914 083
Stordal	890 467	Skodje	1 535 681
Skodje	0	Stordal	1 163 324
Sandøy	0	Giske	1 081 000
Norrdal	-58 469	Norrdal	333 993
Giske	-153 302	Sandøy	-264 903
Stranda	-3 562 816	Stranda	-2 722 001

Vi har også framstilt selvkostfondet inkludert ÅRIMs utjevningfond per abonnent nedenfor:

Innledningsvis ga vi en oversikt over punkt 8.1 i retningslinjene, som er en drøftelse av hvor selvkostfondet bør ligge. De angir at det naturlige utgangspunktet, er at den som har inntektene også har fondet, med andre ord at den som utfakturerer og innkrever er den som har fondet.

Når en kommune har vesentlige indirekte kostnader og eventuelt direkte kostnader i tillegg til kostnaden til utførende selskap, så angir retningslinjene at fondet bør ligge hos kommunen, og at utførende selskap i så fall avregner kostnadene slik at de ikke har eget fond.

Disse retningslinjene diskuterer plasseringen av fondet i en bør-form. Vi er ikke kjent med at det finnes rettskilder som utfyller dem. Etter vår vurdering finnes det derfor ikke noen klar hjemmel for å konstatere at to selvkostfond er ulovlig. Det forekommer at det opereres med to selvkostfond, bl.a. er det en praksis med to selvkostfond i Molderegionen. Vi har også drøftet dette spørsmålet med andre revisorer.

Vår vurdering er likevel at to selvkostfond er en lite heldig praksis, som kan gi opphav til et noe uoversiktlig system. Det at utførende selskap også har et selvkostfond, kan gi grobunn for spekulasjoner i forhold til at det blir gjort likviditetsmessige vurderinger ved fastsetting av pris.

Før en eventuelt fastsetter at praksisen med to selvkostfond skal opphøre, bør bystyret eller kommunestyret gjøre en egen konkret vurdering av om en bør overføre utfaktureringen og innkreving til ÅRIM. Når det gjelder forbrenningsavtalen viser vi til drøftelsen ovenfor, om at dette bør viderefaktureres direkte til ÅRIM.

Om kommunestyret velger å ikke overføre utfaktureringen, så bør de ta stiling til praksisen med to selvkostfond, og vår anbefaling er at ÅRIM i dette tilfellet avregner mot kommunen.

Når det gjelder Ålesund kommune, så ligger det etterdriftsforpliktelser knyttet til tiltakene på den gamle NAF-bana og i Gangstøvika. I tillegg er det økonomiske forpliktelser knyttet til Bingsa som er et deponi i drift. En måte å tilnærme seg dette på, er at Ålesund kommune utfakturerer husholdningenes andel av etterdriftsforpliktelsene til ÅRIM. I dette tilfelle kan disse forpliktelsene bli dekt av alle abonnementene, og ikke kun abonnentene i Ålesund.

Etterdriftsforpliktelser gjelder flere deltakerkommuner enn Ålesund kommune. Vi er kjent med at både Sula kommune og Stranda kommune har hatt utgifter knyttet til pålegg fra fylkesmannen i forhold til eldre deponi.

Vår anbefaling er at det bli gjort en gjennomgang i forhold til å kartlegge de økonomiske forpliktelser ved eldre deponi i alle deltakerkommunene, og at dette koordineres med ÅRIM med sikte på å få til en løsning på hvordan slike forpliktelser bør håndteres fremover.

ÅRIM er med i en benchmarking som Avfall Norge gjennomfører annethvert år. Dette systemet for måling av effektivitet er nok blant de bedre systemene for måling av effektivitet i kommunal sektor per i dag. I forhold til ÅRIM så viser denne benchmarkingen at ÅRIM er det nest mest effektive selskap av de 21 renovasjonsselskapene som var med i denne målingen i 2015. Andre viktige forhold som en kan lese ut av undersøkelsen er en god score i forhold til arbeidsmiljø og en lav score i forhold til miljøstandard.

Når det gjelder kundetilfredsheten er den om lag som i landet ellers.

Ved etableringen av ÅRIM var hensynet til kostnadseffektivitet et sentralt moment. Videre er det innenfor selvkostområdene en stor risiko for at ineffektivitet litt for enkelt lar seg innarbeide i gebyrgrunnlaget. Nå skal det likevel legges til at vår erfaring er, at det er en viss oppmerksomhet rundt nivået på gebyrene både blant de politiske folkevalgte og innbyggerne.

Når det gjelder effektivitet blir en i kommunal sektor ofte målt på utgifter per bruker, som en mer eller mindre løselig supplerer med indikatorer over tjenestestandarder. I slike undersøkelser er det gjerne en tendens til at de med lave ambisjoner i form av en lav tjenestestandard kommer godt ut når undersøkelsen skal oppsummere på en enkelt måte.

Opplegget til Avfall Norge søker å håndtere disse problemene på en helhetlig måte.

Kommunerevisjonen er positiv til dette opplegget, og at ÅRIM har valgt å være med. Etter vårt syn bør selskapet fortsatt være med, og indikatoren over effektivitet bør ha sentral plass i rapporteringen til representantskapet med gode utfyllende kommentar til hva som ligger i den. Dette vil være med å gi tillit til ÅRIM, og offentlig forvaltning i Ålesundsregionen generelt.

Uansett hvilke tekniske målinger og ekstern rapportering en måtte ha, så vil en nok innenfor renovasjon alltid bli målt på gebyret. I tiden framover vil det nok bli en utfordring å kommunisere miljøambisjonene en måtte ha, og økningen i gebyrnivået som følger av dem. Det er viktig å unytte det potensial som ligger der, uavhengig av miljøambisjonene, og som vi har nevnt ovenfor bør kommunene etter vårt syn gjøre en ny runde i forhold til samordningen mellom ÅRIM og den enkelte kommune.

Vi gjengir tilslutt en tabell over oppgavefordelingen mellom kommunene og ÅRIM, slik ÅRIM framstiller den i oppdatert budsjett- og økonomiplan 2018-2021 av 24.oktober 2017:

Kommune	Har overført oppgåvene med fakturering til ÅRIM	Har overført alt ansvar for næringsavfall til ÅRIM	Har overført avtalene om energigjenvinning til ÅRIM	Har overført all innsamling av kommunalt næringsavfall til ÅRIM	ÅRIM følger opp avvik på slamanlegg	ÅRIM bistår med opprydding av marin forsøpling
Ålesund	Nei	Nei	Nei	Nei, tatt ut i 2016	Nei	Nei
Ørskog	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja
Norddal	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja
Stranda	Nei	Nei	Ja, med verknad frå 2019	Ja	Ja	Ja
Stordal	Nei	Ja	Ja, med verknad frå 2022	Ja	Ja	Ja
Sykkylven	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja
Skodje	Ja	Ja	Ja, med verknad frå 2021	Ja	Ja	Ja
Sula	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Giske	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Haram	Nei	Ja	Ja, med verknad frå 2021	Ja	Ja	Ja
Vestnes	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Sandøy	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

KOMREV3 IKS er et interkommunalt revisjonsselskap, etablert 01.01.1994. Selskapet har ansvar for revisjon av kommunene Giske, Haram, Midsund, Norddal, Sandøy, Skodje, Stordal, Stranda, Sula, Sykkylven, Ørskog og Ålesund.

Selskapet leverer tjenester som finansiell revisjon, forvaltningsrevisjon, selskapskontroll og rådgiving. Det blir rapportert til den enkelte kommune sitt kontrollutvalg og kommunestyre/bystyre.

Hovedkontor for selskapet er Lerstadvegen 545 i Ålesund kommune.

KOMREV3 IKS
Postboks 7734 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
Tlf. 70172150 – Fax 70172151 – E-post: komrev3@komrev3.no
Org.nr. 971562587